

Беларускія Ведамасьці

НЬЮ-ЁРК -- ВАРШАВА, ліпень – верасень 2006 г.

Менск, ліпень 2006 г. Звычайны антыбеларускі рэжым

АЛЬТЭРНАТЫВАЙ РЭЖЫМУ ЁСЬЦЬ ЗМАГАНЬНЕ

(Выступ на жніўненьскім Сойме БНФ)

Аналіз фактаў і заяваў паказвае, што Масква рыхтуецца да нейкіх маштабных падзеяў у Беларусі. Пасьля выбараў на трэці тэрмін адчувальна павялічылася вынішчэньне ўсяго беларускага; прытым у сваіх антынацыянальных дзеяньнях рэжым стаў дзейнічаць цалкам адкрыта па тыпова акупацыйнай схеме. Відавочнае прысьпешваньне курсу на зьнішчэньне беларускай грамадзянскай супольнасьці; адбываецца ня тое што перасьлед, а паляваньне на беларускую моладзь. Падыходы цалкам нагадваюць схемы НКВД у 30-х гадах па вынішчэньні беларушчыны. Усё гэта, плюс брутальнасьць дзеяньняў міліцыі, дэманстрацыя поўнага бяспраўя рэжымнай улады мае на мэце (як мне падаецца) растаптаць да рэшты і без таго слабы дух людзей, замацаваць страх на ўзроўні поўнай бязвыходнасьці перад падзеямі нацыянальнай важнасьці і рэжымнай ініцыятывы.

Рыхтуюць ня толькі грамадзтва, але і рэжымную ўладу і галоўнага начальніка гэтай улады. Сімптаматычна, што перад выбарамі ды рэфэрэндумамі заўсёды паяўляецца ў Менску гэты цёмны паяц Павел Глоба і бармыча пра Лукашэнку свае лубянскія заклінаньні. Апошняя ягоная антрэпрыза нагадвае вытрымкі зь Ільфа і Пятрова. „Беларусь ёсьць цэнтрам Эўропы, – кажа гэты Бэндар, – яна трымае васьмь раўнавагі ва ўсёй эўрапейскай сістэме”. „Зьявілася адзіная моцная харызматычная асоба”, якую „Гасподзь Бог паставіў кіраваць гэтай краінай. Я кажу пра Аляксандра Рыгоравіча Лукашэнку”.

Нарэшце! А мы так чакалі, калі ж, калі паявіцца вышэйшы лубянскі пілатаж. Зьявіўся! Наступны этап – сын Божы. А там... хто ведае...

Для паўнаты карціны працуюць кавалак глобскага сьпічу цалкам і ў арыгінале.

„Он (Лукашэнка) роділся на берегу Днепра. Это центральная река для всего славянского этноса. Как Кий, эпический основатель Киева, как княгиня Ольга. Это символично, ведь река считается переходом из царства живых в царство мёртвых. Плюс ко всему президент Беларуси родился в той

самой Александрии, где в своё время, в десятом веке, умер первый епископ российской земли, которого называли Лука!

Карэспандэнт: – Какая связь имён...

Глоба: – Да. Лукашенко родился почти через тысячу лет после смерти епископа Луки. Он пришёл к власти в то время, когда на небе наблюдалось редчайшее явление – на Юпитер упала комета, которая раскололась на 22 куска, когда развалился на куски Союз. И Лукашенко, кстати, не подписал акт о развале Союза. Потому что он – один из тех, кому будет поручено стать предвестником объединения расколотых земель.

Карэспандэнт: – Для этого потребуется время. (правильна задае пытаньне карэспандэнт).

Глоба: – Времени у него будет достаточно”.

Ня трэба думаць, што гэтая прымітыўная і камічная „бздур“, надрукаваная інтэрнэт-газетай „Обозреватель”, вынік хворай сьведомасьці. „Отнюдь”, – як пісалі расейскія знаўцы. Гэтае казаньне якраз разлічана на хворую сьведомасьць, якая верыць таму, што сказана, і з хваляваньнем успрымае. Тым больш, што „времени у него будет достаточно”.

Глобская гастроль безумоўна звязана з расейскімі плянамі прысьпешваньня „інтэграцыі” і „канстытуцыйнага акту” так званана „союзного государства”. Гэбэ зноў узялося апрацоўваць кліента мэтадам клінічнай псіхалёгіі. Попыт паказвае, што Масква ставіць сур’ёзныя задачы.

Падстаўная прамаскоўская псэўдапазыцыя цалкам адпрацавала сваю службовую ролю на апошніх выбарах. Лукашэнка замацаваўся на трэці тэрмін і „апазыцыянерамі” пакуль што не цікавіцца. Нават у Маскву не запрашаюць. Пасьля зрабленьня справы згодна імперскай традыцыі, Масква заўсёды кідала сваіх выканаўцаў як адпрацаваны матэр’ял, бо Крэмель не зацікаўлены ствараць у Беларусі нейкія рэальныя пункты канцэнтрацыі палітычнай сілы і разграбаць потым рэшткавыя праблемы сваёй палітыкі. Так зьнік у багне гэтай маскоўскай палітэхналёгіі (якую Крэмель надта і не хавае) цэлы шэраг палітычна нявырабленых людзей, якія мелі амбітныя задумкі і хацелі верна супрацоўнічаць з Расеяй (В. Ганчар, М. Чыгір, Г. Карпенка, В. Лявонаў, М. Марыніч, А. Казулін). Наступнымі пасьля зрабленьня прамаскоўскай справы і „адпрацоўкі” будуць „кінутыя” А. Мілінкевіч, С. Калякін і г.д.

На супрацоўніцтва з гэбіскай Расеяй у гэтых паўваенных абставінах ідуць людзі, якія не былі і ня ёсьць улучаныя ў беларускую нацыянальную палітыку, ня выйшлі яшчэ з сьведомасьці расейскай імперыі, з СССР, ня ўспрымаюць беларускія нацыянальныя інтарэсы і наўрад ці ўсьведамляюць сутнасьць і зьмест гістарычнага расейска-беларускага канфлікту. У той час калі ўся Расея, пачынаючы ад яе прэзыдэнта і КГБ і канчаючы „дзеячамі культуры”, змагаецца за інкарпарацыю („об’единение”, „интеграцию”) нашай краіны і ўлучэньне яе ў расейскую дзяржаву ды яшчэ абапіраецца на свой прамаскоўскі рэжым на Беларусі. У гэтай сітуацыі палітычнае супрацоўніцтва з Расеяй (супраць прамаскоўскага Лукашэнка) ёсьць альбо абсурд адсталасьці і поўнай сылепаты, альбо здрада і калябарцыя. Зрэшты, тут і адно, і другое.

Існуе небясьпека, што Масква і антыбеларускія сілы ў Беларусі выкарыстаюць бліжэйшыя выбары ў мясцовыя органы ўлады для правядзеньня інкарпарацыйнага рэфэрэндуму аб „канстытуцыйным акце” незаконнага так званана „союзного государства”.

Беларускі і сусьветны вопыт неаднаразова пацьвердзіў, што пад акупацыйным рэжымам і дыктатурай ня можа быць справядлівых выбараў, бо вышэйшым крытэрам такіх выбараў ёсьць не закон, а некантраляваная народам злая воля палітычнае ўлады. Удзельнічаць у такіх выбарах нельга. Трэба пазбавіць рэжым магчымасьці прыкрывацца народам у сваёй хлусьні. Няхай ашуканства стане ўсім наглядна відаць. Тады сіла і магчымасьці такой ўлады хутка зьмялеюць. Барацьба – гэта працэс, і нішто ня зробіцца на Беларусі адным махам.

Практыка паказала, што людзі, якія ў беларускіх абставінах заклікалі пад выглядам агітацыі ісьці галасаваць па правілах рэжымнай машыны ўлады, людзі гэтыя ў рэальнасьці спрыялі рэжыму ў дасягненьні патрэбных яму вынікаў.

Альтэрнатывай супраць гэтай шкоднай інэрцыі ёсьць змаганьне. Бяз волі і барацьбы нічога не дасягаецца, асабліва ў палітыцы. На выбары ісьці

нельга. Але трэба рыхтавацца да рашучага змаганьня. У дзень галасаваньня трэба ісьці не на выбарчыя ўчасткі галасаваць для рэжыму, а выходзіць на вуліцы і плошчы, яднацца ў пратэстах і дэманьнях. Тады выявіцца і будучыя сапраўдныя беларускія змагары і сапраўдныя беларускія арганізатары. Наша Партыя і ўвесь Народны Фронт павінны бачыць такую пэрспектыву барацьбы і рыхтавацца да яе.

Надыходзіць 15-я гадавіна вяртаньня Незалежнасьці Беларусі. 25 жніўня як і 25 сакавіка – найвялікшы дзень нашай беларускай гісторыі. Яго трэба адзначыць годна і высакародна, нягледзячы ні на якія абставіны акупацыйнага рэжыму. Мяркую, што ў будучыні ў вольнай Беларусі 25 жніўня будзе адзначацца народам як найвялікшае сьвята Беларускай нацыі.

Зыходзячы з галоўнай тэмы нашага сёньняшняга паседжаньня, намі (Паліткамітэтам) падрыхтаваны тэкст заявы Сойму Партыі БНФ, які я прапаную абмеркаваць і прыняць на Сойме як стратэгічны дакумант, які выяўляе нашу палітычную пазыцыю на бліжэйшы час. З гэтай пазыцыі будзе вырацавана і наша тактыка.

Зь медыцыны і электронікі мы ведаем, што вірусы нясуць вельмі вялікую небясьпеку і шкоду арганізму. Змаганьне зь вірусамі непазьбежнае. Але памятайма, што зацыклівацца толькі на падстаўной апазыцыі нельга, бо ёсьць больш небясьпечныя ворагі Беларусі. Гэта рэжым і асабліва тое, што стаіць за яго плячыма – маскоўскі гэбізм і імперыялістычная палітыка. У выпрацоўцы тактыкі ёсьць магчымасьці выкарыстаць на пэўных участках змаганьня падстаўную апазыцыю супраць рэжыму і нават рэжым супраць Масквы. Але ўсё гэтае вымагае вялікай дакладнасьці і кіруемасьці, а значыцца і палітычнае сьпеласьці нашай фронтовай партыі.

Зянон Пазыняк

13 жніўня 2006 г.

НЕ ГАЛАСАВАЦЬ ДЛЯ ДЫКТАТУРЫ, А ЯДНАЦА ЗА БЕЛАРУСЬ

(Заява)

Пасьля незаконных выбараў прэзыдэнта ў сакавіку гэтага года антыбеларуская палітыка рэжыму Лукашэнка стала набіраць што раз больш адкрытыя і акупацыйныя формы. Галоўныя яе рысы: перасьлед беларускай моладзі, судовыя расправы, ліквідацыя беларускіх устаноў і арганізацыяў культуры і агулам – выкананьне маскоўскіх устаноў па зьнішчэньні нацыянальнай грамадзянскай супольнасьці ў Беларусі.

Прысьпешваньне разбуральных працэсаў выклікана надыходзячым крызісам улады ў Расеі і ў цэлым яе агрэсіўнай палітыкай, накіраванай на падпарадкаваньне і інкарпарацыю Беларусі ў Расею. Галоўным інструмэнтам такой палітыкі на цяперашнім этапе Расея лічыць увядзеньне на Беларусь расейскага рубля і прыняцьце так званана „канстытуцыйнага акту” на чарговым рэфэрэндуме, які дазволіў бы зьмяніць існуючую канстытуцыю і стварыць фармальна-прававыя магчымасьці для інкарпарацыі.

Існуе небясьпека, што Масква і антыбеларускія сілы ў Беларусі выкарыстаюць бліжэйшыя выбары ў мясцовыя саветы для правядзеньня інкарпарацыйнага рэфэрэндуму аб „канстытуцыйным акце”.

Беларускі і сусьветны досьвед неаднаразова пацьвердзіў, што пад акупацыйным рэжымам і дыктатурай ня можа быць справядлівых выбараў, бо вышэйшым крытэрам такіх выбараў ёсьць не закон і ня права, а некантраляваная народам злая воля палітычнае ўлады. Удзельнічаць у такіх выбарах нельга.

Сярод поўнага бяспраўя, цынізму, стаўкі на рэпрэсіі, на сілу і хлусьню ў народа, аднак, застаецца эфэктыўная магчымасьць рэалізаваць свае адносіны да рэжыму – не хадзіць на ягоныя выбары. Няхай рэжым гуляе сам з сабой і абывае пра 83 адсоткі сваёй „перамогі”. Фальшаваньні рэжыму абапіраюцца на выбаршчыкаў, што ўдзельнічаюць у галасаваньні. Таму

трэба пазбавіць рэжым магчымасці прыкрывацца народам у сваёй хлусьні. Няхай ашуканства стане ўсім наглядна відаць. Супраціў і непрыняцце рэжыму ў форме актыўнага няўдзелу ў яго „выбарах” прысьпешыць канец дыктатуры і нацыянальную кансалідацыю беларускага грамадства.

Практыка паказала, што людзі, якія ў беларускіх абставінах заклікалі пад выглядам агітацыі ісьці галасаваць па правілах рэжымнай машыны ўлады, ў рэальнасці спрыялі рэжыму ў дасягненні патрэбных яму вынікаў.

2001, 2004, 2006 гады наглядна паказалі, што нельга больш удзельнічаць у выбарах пры антыбеларускім, антыпраўным рэжыме. Гэта ніякія ня выбары. Няма выбараў пад дыктатурай. Удзел людзей у галасаванні рэжым скарыстоўвае ў сваіх інтарэсах.

Неабходна рыхтавацца да грамадзянскага змаганьня. У дзень галасавання трэба ісьці не на выбарчыя ўчасткі галасаваць, а выходзіць на вуліцы і плошчы, сьведчыць пра няўдзел у выбарах, яднацца ў пратэстах і дзеяньнях. Тады выявіцца і будуць сапраўдныя беларускія змагары і сапраўдныя беларускія арганізатары.

Сойм Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі – БНФ і Беларускага Народнага Фронту „Адраджэньне”

13 жніўня 2006 г. г. Менск

АДНАЎЛЕНЬНЕ НЕЗАЛЕЖНАСЬЦІ Ў ЖНІЎНІ 91-ГА: ХРОНІКА ПАДЗЕЯЎ

25 жніўня 1991 года была адноўленая незалежнасьць Беларусі. Гэтым папярэднічалі драматычныя падзеі, зьвязаныя са спробай перавароту ў Маскве і падтрымкай пугчыстаў („ГКЧП”) большай часткай кіраўніцтва Вярхоўнага Савета Беларусі.

Яшчэ раніцай 19 жніўня 1991 году дэпутаты Апазыцыі БНФ і „дэмклубу” у Вярхоўным Савеце 12 скліканьня выступілі з асуджэньнем перавароту; у той жа дзень перад Домам ураду быў праведзены мітынг. Сотні людзей зьбіраліся на плошчы таксама 20 і 21 жніўня. Людзі, якія прыходзілі на плошчу, рызыкавалі свабодай: пазней стала вядома пра адмысловыя закратаваныя вагоны, падагнаныя на чыгуначны вакзал. Шмат якія працоўныя калектывы прымалі рэзалюцыі з асуджэньнем ГКЧП. Дэпутаты (у тым ліку і першы намесьнік Старшыні ВС Станіслаў Шушкевіч) запатрабавалі ад старшыні ВС Мікалая Дземянца тэрмінова склікаць сэсію парлямэнту, аднак ён выступіў на баку пугчыстаў.

Пасьля паразы ГКЧП Прэзыдыюм ВС быў вымушаны прызначыць сэсію.

24 жніўня дэпутаты сабраліся ў Авальнай залі Дома ўраду. Але Прэзыдыюм у парадак дня плянаваў уключыць толькі два пытаньні – „Аб бягучым моманце” і „Аб Саюзным дагаворы” і завяршыць сэсію ў той жа дзень. Аднак старшыня Апазыцыі БНФ Зянон Пазьняк прадставіў пакет заканадаўчых прапаноў, у тым ліку – і аб наданні Дэкларацыі аб сувэрэнітэце статусу канстытуцыйнай сілы. Парляманцкая большасьць была вымушаная ўключыць іх у павестку дня.

Дэпутаты БНФ скарысталіся тым, што ішла непасрэдная тэле- і радыётрансьляцыя, і заклікалі менчукоў далучыцца да актывістаў Народнага Фронту, якія ўжо стаялі на плошчы перад Домам ураду. Неўзабаве там сабраліся некалькі дзесяткаў тысяч чалавек.

Першы сакратар ЦК кампартыі Анатоля Малафееў спрабаваў апраўдаць дзеяньні кампартыі, але быў сагнаны з трыбуны дэмакратычнымі дэпутатамі. Дзейнасць КПБ-КПСС і камсамола на тэрыторыі Беларусі была прыпыненая.

Мікалай Дземянцей быў вымушаны падаць у адстаўку (пазней у сваіх мэмуарах ён напіша, што ніколі не паставіў бы подпіс пад Віскулёўскімі пагадненьнямі аб дэнансацыі СССР).

25 жніўня абмяркоўвалася прапанова Апазыцыі БНФ аб наданні Дэкларацыі аб дзяржаўным сувэрэнітэце статусу канстытуцыйнай сілы.

Шмат хто з дэпутатаў гэтую ідэю ўспрыняў нэгатыўна. Так, дэпутат Аляксандар Лукашэнка выступіў супраць, заявіўшы, што Беларусь апынецца ў ізаляцыі ад Расеі, „на задворках фарміраванія новых органаў у правлення Союзу” і прапанаваў не „мусіраваць” пытаньне сувэрэнітэту.

Для прыняцця рашэньня патрэбныя былі дзьве траціны галасоў дэпутатаў, – Станіслаў Шушкевіч, які вёў паседжаньне, выказаў сумнеў, што рашэньне будзе прынята.

Пэраломную ролю адыграў выступ Зянона Пазьняка, які прааналізаваў сытуацыю ў Расеі і прапанаваў наменклятуры, якая баялася Ельцына, распачаць пабудову незалежнай ад Масквы дзяржавы: „...з усёю адказнасьцю магу сказаць, што на Усходзе ў нас фармуецца маладая агрэсіўная імперыя ў форме дэмакратыі. Тыя дэмакратыі, якіх мы добра ведаем, не прызнаюць фактычна нас як нацыю, яны не глядзяць на нас, як на асобную дзяржаву і на асобную тэрыторыю, а глядзяць на нас, як на вотчыну, на якую яны маюць пэўнае права. На вялікі жаль, гэта так. І менавіта зыходзячы з гэтых меркаваньняў я неаднойчы выказаўся і пісаў аб тым, што я сумняваюся ў дэмакратычным характары будучай Расіі... Ельцын паведаміў аб тым, што зьбіраецца павысіць цэны на нафту. Гэта быў у пэўнай ступені шантаж нашай рэспублікі. І ён быў не першы раз. Калі мы не будзем мець дзяржаўнай незалежнасьці, ня зможам свае рэсурсы, свае ўсе сродкі, свае вынікі працы ўкладваць на дабро нашага народа і нашай дзяржавы, мы не зможам супрацьстаяць гэтай палітыцы... Я прашу вас паставіць гэтае пытаньне і вырашыць яго сёньня. Бо заўтра можа быць позна”.

Адразу пасьля выступу лідэра БНФ слова ўзялі сакратары абкамаў і райкамаў партыі (цяпер ужо былыя), якія заклікалі прыслушацца да аргумэнтаў Пазьняка. З падтрымкай выступіў і старшыня Савету міністраў Вячаслаў Кебіч.

Першая ноч незалежнасьці перад Вярхоўным Саведам.

У Авальнай залі прысутнічала 265 дэпутатаў, для станоўчага рашэньня патрабавалася 232 галасы. За наданьне Дэкларацыі аб сувэрэнітэце прагаласавалі 252 дэпутаты. У 20 гадзін 08 хвілін Беларусь вярнула незалежнасьць. (Дарэчы, дэпутат Лукашэнка ў галасаваньнях па ключавых пытаньнях ўдзелу ня браў, у стэнаграме насупраць ягонага прозьвішча пазначана – „адсутнічаў”).

Гэтае рашэньне Вярхоўнага Савета віталі тысячы людзей на плошчы перад Домам ўраду, якая пазней была названая ў гонар незалежнасьці.

Сяргей Навумчык

3. ПАЗЬНЯК: «МЫ ПАВІННЫ ГЭТЫ СЬЦЯГ І ГЭРБ БЕРАГЧЫ ЯК СЬВЯТОЕ»

15 гадоў таму (19-га верасьня 1991г.) Бел-чырвона-белы сьцяг і „Пагоня” сталі дзяржаўнымі сымваламі. У верасьні 1991 году, празь некалькі дзён пась-

(Фота: 3 кніг С. Навумчыка „Сям гадоў адраджэньня”)

ля правалу маскоўскага путчу і надання на пазачарговай сэсіі Вярхоўнага Савету „Дэкларацыі аб сувэрэнітэце” статусу канстытуцыйнага закону, на патрабаваньне дэпутатаў Апазыцыі БНФ была скліканая яшчэ адна сэсія. У пародак дня было ўключана і пытаньне аб назове краіны і дзяржаўных сымвалах.

Аднак настроі большасьці дэпутатаў у сярэдзіне верасьня істотна розьніліся ад жнівеньскіх, „пасяляпутчаўскіх”. Дзейнасьць КПБ-КПСС была прыпыненая, але ва ўрадавых кабінэтах заставаліся тыя ж самыя чыноўнікі, якія былі прызначаныя партыяй. Вячаслаў Кебіч, які ў грамадзкай сьвядомасьці ўвасабляў намэнклятуру, заявіў пра намер заняць пасаду старшыні Вярхоўнага Савету (у верасьні 1991-га ён саступіць толькі некалькі галасоў Станіславу Шушкевічу).

Калі 25 жніўня 1991 г. канстытуцыйнасьць „Дэкларацыі аб сувэрэнітэце” набрала дзьве траціны галасоў, дык праз тры тыдні атрымаць галасы паловы дэпутатаў, неабходных для прыняцьця дзяржаўнай сымволікі, выглядала праблематычна.

Акрамя таго, трэба было тэрмінова зрабіць эталён дзяржаўных сьцяга і гэрбу (як вядома, у розных крыніцах існавалі розныя (у дэталі) выявы „Пагоні”). На просьбу Зянона Пазьняка, групу мастакоў узначаліў Яўген Кулік, яму дапамагалі Мікола Купава, Лявон Бартлаў, Уладзімер Крукоўскі і інш. Эталён гэрбу і сьцягу імі быў створаны.

У Доме ўраду, у фазе перад Авальнай залай была зроблена выстава, прысьвечаная гісторыі Бел-чырвона-белага сьцягу і „Пагоні”. Дэпутаты Апазыцыі БНФ у прыватных гутарках тлумачылі калегам па парлямэнце эпізоды беларускай гісторыі; некаторыя дэпутаты-ветэраны толькі ў тыя дні ўпершыню пачулі пра Грунвальд.

19 верасьня, калі падышоў час абмеркаваньня і галасаваньня, па настроях значнай часткі дэпутатаў зрабілася відавочна, што рашэньне можа і не прайсьці. Тады Зянон Пазьняк патэлефанаваў акадэміку-матэматыку Уладзімеру Платонаву, папрасіў яго тэрмінова прыехаць і зачытаць афіцыйнае заключэньне навукоўцаў-гісторыкаў. Для „намэнклятурных” дэпутатаў пасада Платонава – прэзыдэнт Акадэміі Навук – мела аўтарытэт. Яшчэ большы аўтарытэт у намэнклятуры меў Георгій Таразевіч – былы Старшыня Прэзыдыюму ВС БССР, а ў той момант – старшыня камісіі і член Прэзыдыюму ВС СССР, якога таксама папрасілі выступіць у падтрымку нацыянальных сымвалаў.

Прыгадвае Старшыня Апазыцыі БНФ у ВС 12-га скліканьня Зянон Пазьняк: (Пазьняк:) „...Ужо апошняе галасаваньне, і зноў не набярэм адзін-два галасы. І гэта ўжо будзе канец. І тады я падышоў да аднаго намэнклятурнага камуніста, нашага ворага, я бачыў, што ён галасаваў „супраць”. Узяў яго за руку і, глядзячы ў вочы, сказаў: „Я Вас вельмі прашу, прагаласуйце за Сьцяг, дзеля нашай будучыні. Мы ж – беларусы!”. Ён быў ашаламлены. Але гэта быў прыстойны чалавек, і ён сказаў: „Добра. Я прагаласую”. І прагаласаваў. Трэба было набраць 231 голас. І калі на табло зьявілася лічба 231, я на імгненне страціў прытомнасьць. Я проста ўпаў на стол галавой...”

Павінен сказаць, што за ўсё жыццё, у цяжкіх фізычных і маральных абставінах, я ніколі не губляў прытомнасьці, ніколі не „адключаўся”. Прыняцьце сьцягу нагэтулькі было цяжкім, нагэтулькі вымучыла усіх нас, „фронтаўцаў”, у Вярхоўным Савеце, і нагэтулькі вісела на валаску, што калі сьцяг быў прыняты, я адключыўся на нейкі час.

Прышоў у сябе хутка, сэрца было ў вельмі дрэнным стане, трэба было адпачыць трохі, але мяне пацягнулі на плошчу. Там стаяла тысячы дзьве людзей, трэба было выступаць. І калі я прыйшоў на плошчу, я яшчэ не адышоў ад вобмараку, і ня мог выступаць. Я пачаў нешта лепятаць, і ў мяне пацяклі сьлёзы. Цякуць сьлёзы перад усімі, я думаю: „Ну ўсё, канец палітыку Пазьняку. Плача, як баба. Усё”. І як ні дзіўна, гэтага ніхто не заўважыў. Проста ўсе жылі гэтай падзеяй. Плакалі многія, гэта здавалася натуральным, і многія проста не заўважылі майго стану. Вось як запомнілася мне псыхалягічна гэта ўсё”.

У той жа дзень, 19 верасьня 1991 г., быў зьменены назоў краіны – замест Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі яна стала называцца Рэспубліка Беларусь.

Вясной 1995 года прэзыдэнт Аляксандар Лукашэнка выступіў зь ініцыятывай правядзеньня рэфэрэндуму, які прадугледжваў, сярод іншага, ска-

саваньне Бел-чырвона-белага сьцягу і „Пагоні” як дзяржаўных сымвалаў і наданьне расейскай мове роўнага статусу зь беларускай. Праект „новай” сымволікі распрацоўваў кіраўнік прэзыдэнцкай адміністрацыі Леанід Сініцын. Дэпутаты Апазыцыі БНФ заявілі пра неканстытуцыйнасьць рэфэрэндуму і на знак пратэсту абвясцілі галадоўку, але былі зьбітыя ў залі парлямэнту батальёнам спэцпадразьдзяленьня КДБ „Альфа”.

Адразу пасля рэфэрэндуму (травень 1995 г.) кіраўнік справаў адміністрацыі прэзыдэнта Іван Ціцянку ўзьняўся на дах адміністрацыі і перад відэакамерай разадраў Бел-чырвона-белае палотнішча на кавалкі, паставіўшы на іх свае аўтографы. Аднак прыкметна, што Вярхоўны Савет 12-га скліканьня так і не зацьвердзіў вынікі рэфэрэндуму – гэта зрабіў толькі Вярхоўны Савет 13-га скліканьня ў 1996 годзе.

Нагадаем, што падчас рэфэрэндуму назіральнікі зафіксавалі парушэньні „Закону аб народным галасаваньні (рэферэндуме)” – апанэнты ўлады не маглі данесці альтэрнатыўную пазыцыю праз СМІ, на шмат якіх участках зарэгістравалі фальсыфікацыі. На думку былога члена Канстытуцыйнага Суду, доктара юрыдычных навук, прафэсара Міхаіла Пастухова, „калі прызнаць, што пытаньні аб мове і замене сымволікі не маглі, паводле дзейнага заканадаўства, выносіцца на галасаваньне, тады «пераможныя» вынікі страчваюць сваю прававую сілу і ня цягнуць за сабою ніякіх прававых наступстваў. Іх папросту належыць забыць і аднавіць ранейшае становішча”.

(Пазьняк:) „Нацыянальны дзяржаўны сьцяг і гэрб – гэта сымвалы дзяржавы і нацыі. Але ня толькі сымвалы. Сьцяг і гэрб ёсьць эквівалентам дзяржавы і эквівалентам нацыі. Прытым рэальным эквівалентам, так як, скажам, грошы ёсьць эквівалент пэўнай затрачанай працы. Калі ёсьць дзяржава, дык ёсьць і сьцяг. А калі няма сьцяга – дык нават карабля на моры ня будзеш мець, прыйдзеца хадзіць пад чужым сьцягам. Таму сьцяг – гэта найважнейшая каштоўнасьць, якая сьцьвярджаецца ў першую чаргу. Як толькі сьцьвярджаецца нацыянальная дзяржава, тут жа прымаецца нацыянальны сьцяг. Гэта – мэта ўсёй нацыі. Які сьцяг – такая і дзяржава.

Мы маем цяпер фальшывы сьцяг, мы маем цяпер фальшывы рэжым. Гэта карэлюецца, і гэта зьвязана. Таму барацьба за сьцяг – гэта ёсьць барацьба за свабоду, за нацыю, за будучыню. Гэта ёсьць, паўтараю, найважнейшая каштоўнасьць у дзяржаўным будаўніцтве. Тры ёсьць важныя для нас каштоўнасьці – дзя ўсіх нас, аб’ектыўна, незалежна ад палітычных разыходжаньняў. Гэта наша дзяржава незалежная, гэта наша мова беларуская, і гэта наш Бел-чырвона-белы сьцяг і наш гэрб „Пагоня”.

Вось гэтыя сымбалі і каштоўнасьці для нас ёсьць найважнейшыя. Яны прарастаюць з глыбіні, з глыбіні нашага Вялікага Княства Літоўскага, іх ніхто не прыдумаў, ніякі дыктатар. Іх прыдумаў наш народ, наша культура, на іх кроў нашых продкаў. І таму мы павінны гэты сьцяг берагчы як сьвятос. Ён дапаможа нам вярнуцца да нашай велічы, да нашай вялікай Літвы”.

*Сяргей Навумчык
(Радыві Сьвабода)*

КАБ ПЕРАМАГЧЫ АНТЫБЕЛАРУСКІ РЭЖЫМ, ТРЭБА СТВАРЫЦЬ БЕЛАРУСКУЮ НАЦЫЯНАЛЬНУЮ СІЛУ

Апошнім часам пачасьціліся лісты маладых беларусаў, якія хочуць даведацца, што сталася з Народным Фронтам, чаму раскалоўся, чаму змалела ягонае сіла і палітычныя ўплывы. Шмат каго бянтэжыць рэзка крытыка з нашага боку цяперашняй „кааліцыйнай апазыцыі” і крытычныя ацэнкі дзеяньняў яе ўдзельнікаў і асобаў. Вось тыповыя пытаньні:

„Я вельмі прашу Вас патлумачыць, чаму Вы ўважаеце Партыю БНФ за прарасейскую апазыцыю?”

„У майёй галаве не ўкладаецца, што сп. Вінчук здольны сьведома выкарыстоўваць нас усіх улучна зь ягоным сынам дзеля дасягненьня прарасейскіх мэтай.” (Юрась Віцьбіч)

(Фота: Фота П. Батуева)

Менск, 2005 г. Беларускія сьцягі над Сьвіслаччу.

Пастараюся адказаць каротка пра галоўнае, бо на гэту тэму і мною, і сябрамі Фронту ўжо дастаткова шмат напісана ў адраджэнскім друку. Праўда, ўлічваю абставіны, што ня кожнаму гэты друк даступны.

* * *

Ніхто не сумняваецца, што В. Вячорка за Беларусь, за незалежнасьць, мову і г.д. і ніхто ня лічыць яго „прарасейскім”, „агентам” і т. п. Толькі для палітычнай дзейнасьці гэтага недастаткова. Трэба памятаць, што палітыка мае свае законы і правілы і калі іх ігнараваць, то добрымі пажаданьнямі можна вымасьціць дарогу ў пекла.

Адколатая частка фронтаўцаў, змагаючыся супраць Лукашэнкі, спакусілася на заходнюю фінансавую падтрымку (і, адпаведна, прыняла заходнія умовы), пайшла на хаўрус з прамаскоўскімі партыямі і нават з камуністамі, думаючы, магчыма, пашырыць на іх свой нацыянальны уплыў. Але яны не ўсьвядомілі, што праз чужыя грошы паддаліся чужой палітыцы. У выніку прамаскоўскія партыі здамінавалі так званую апазыцыю, а фронтаўцы зь Вячоркам апынуліся на трэціх ролях; верхаводзяць Калякін, Лябедзька, Бухвостаў, усюды гавораць і пішуць па-руску, езьдзяць у Маскву да Караганова ды Маркава ды Нямецова, выбіваюць прыхільнасьць і сродкі, улягаюць небеларускай палітыцы, і Вячорка ў гэтай кампаніі як сьведомы шэраговец. Адпрацоўвае датацыі.

Усё гэта абазначае паўзучую паразу беларускай нацыянальнай ідэі (ідэі, на якой трымаецца нацыянальная дзяржава і нацыя). У гэтым і сутнасьць здрады. Не сталі змагацца за беларускую справу, як нашыя адраджэнцы дзяды-прадзяды, як Народны фронт супраць камунізму, СССР ды КПСС, а паддаліся хаўруснікам дзеля хаўрусу, дзеля абяцаных прагматычных інтарэсаў, ахвяраваліся вялікім дзеля малаго.

У выніку на сёньняшні дзень Беларусь, фактычна, апынулася без нацыянальнай палітычнай альтэрнатывы. Калі цяпер ці ў недалёкім часе пры такіх варунках адбываецца перамена рэжыму, то да ўлады ў Беларусі (пры дапамозе Масквы, калякіных і лябедзек) прыходзяць зноў антыбеларускія сілы (цяпер ужо пад выглядам „дэмакратаў”). Дзесяць гадоў таму, калі ў беларускай апазыцыі і палітыцы дамінаваў Беларускі Народны фронт „Адраджэньне”, такога ніколі б ня здарылася. У Беларусі тады была нацыянальная палітычная будучыня. Цяпер нацыянальна-дэмакратычныя адраджэнскія сілы аслабленыя.

Пра ўсё гэта я казаў, пісаў і папярэджаў і сем, і восем, і дзесяць гадоў таму. Гарантыя палітычнай перамогі не ў фармаваньні кааліцыяў з апанэнтамі дзеля дасягненьня блізкіх мэтаў, а ў стварэньні моцнай палітычнай беларускай сілы, якая будзе грунтам стратэгічных дасягненьняў нацыянальнай палітыкі. Ніхто ня можа сказаць, што нічога ня ведаў і ня чуў, калі паўстане пытаньне аб адказнасьці. Ёсьць канкрэтныя вінавайцы. Цяперашняя задача ўсёй нашай беларускай супольнасьці – вярнуць Беларусі нацыянальную палітычную пэрспектыву, каб мець будучыню.

Зянон ПАЗЬНЯК

15 жніўня 2006 г.

СЬВЯТАЯ ВОРША

Зьнішчэньне гістарычнай памяці беларускай нацыі – адна з прыярытэтных задачаў расейскага імперыялізму, які выкарыстоўвае ў сваёй антыбеларускай вайне перш за ўсё мясцовы шклоўска-прамаскоўскі рэжым марыянэтак. Аднак, трэба прызнаць, што фальшывая карціна нашай гісторыі створана вельмі даўно, яшчэ за царамі. Палатно, намалёванае цьмянымі фарбамі, даўно зашмальцавалася і парэпалася. Але крамлёўскія рэстаўратары-фальсіфікатары з упартасьцю працягваюць яго паднаўляць. Савецкая школа рэстаўрацыі падмазала некаторыя месцы чырвоным, цяперашнія спэцы ад „дэмакратычнага Крамля” увіхаюцца каля свайго артэфакта з палітрай у тры колеры. На палатне ёсьць розныя сюжэты пра „вечную дружбу братніх народаў”, пра цароў і генсекаў-вызваліцеляў. Ёсьць нават „В.І. Ленін на менскім вакзале” (гэта – адзін з нямногіх праўдзівых эпізодаў; едучы ў эміграцыю ў 1905 г., Уладзімір Ільіч купляў на нашым вакзале піражкі). Ёсьць усё, акрамя гістарычнай праўды. Карціна вечна вісіць перад вачыма ў беларускіх дзяцей, беларускай моладзі. Цэлыя пакаленьні нашых людзей выгадаваны на фальшывым акупанцкім „шэдэўры”, які ёсьць адным з важнейшых наглядных сродкаў зьнішчальнай русіфікацыі беларускага народу.

Вайсковую славу нашых продкаў акупанцкія рэжымы яшчэ з 1918 года нахабна падмянілі прыдуманай Сталіным агульнарэспубліканскай п’янкай на „дзень советской арміі”. Вядома, што нават кітайцы ўжо паціху пачалі разьвітвацца з Мао. Але цяперашнія крамлёўцы-лубянцы штогод працягваюць арганізаванае „ваенна-патрыятычнае” пакланеньне Бахусу 23 лютага. Што ж адбылося ў той дзень у 1918 годзе? Пагартаем мэмуары нямецкага генэрала Каўфмана, камандуючага Усходнім фронтам: „Такой вайны мы яшчэ ня бачылі. Мы ставілі на чыгуначную плятформу гармату, прычаплялі да яе яшчэ два-тры вагоны з пехацінцамі і ехалі ўперад. На чарговай станцыі нашы жаўнеры арыштоўвалі ўсіх бальшавікоў і ехалі далей...” На Беларусі 23 лютага 1918 г. кайзэрэўскія немцы занялі Менск, зь якога ўжо паўцякалі ўсе бальшавікі. Але сталінская фальшыўка працягвае ачмураць п’яным чадам мільёны людзей на працягу сорака дзесяці гадоў. Такое й Мао ня сьнілася.

Чаму ўсё так, нягледзячы на распад бальшавіцкай імперыі, на даўняе „асуджэньне культуры асобы” і новыя рэдакцыі падручнікаў? Чаму мясцовыя марыянэтка і іхнія крамлёўскія гаспадары так учэпіста, так сутаргава трымаюцца за хлусню? Чаму яны так баяцца гістарычнай праўды, велічнай і гераічнай Гісторыі беларускага народу?

Іхны страх панічны і люты. Яны ведаюць, што калі народ вылечваецца ад амнэзіі і вяртае сабе сваю праўдзівую мінуўшчыну, то ён ніколі і ні ў чым не дазволіць падманваць сябе. Пад яркім сонцам праўды растварыцца, зьнікне марыянэткавая цвіль, што апанавала Беларусь і не дае нармальна жыць і разьвівацца нашаму народу.

8 верасня, як заўсёды, менскі афіцыез маўчыць пра Дзень Беларускай Вайсковай Славы. На Крапіўным полі пад Крыжом у памяць беларускіх герояў-пераможцаў зьбіраецца наша модазь. Лунаюць нацыянальныя Бел-Чырвона-Белыя Сьцягі, гучаць даўнія і цяперашнія песьні аб нашай Гісторыі. Авангард грамадства сьвяткуе чарговую гадавіну велічнай перамогі 1514 года. Наш народ ніколі не забудзе сваю славу, пакуль маладыя будуць вяртацца на Крапіўнае поле і сьпяваць аб перамозе над маскоўскім агрэсарам.

Кожны народ, кожная краіна захоўваюць як сьвятыню памяць аб слаўных бітвах, у якіх вырашыўся іхны лёс, вызначыўся шлях існаваньня. На прыкладзе самаахвярнасьці, баявога майстэрства і мужнасьці продкаў угрунтоўваецца духоўны стан цяперашняга нацыянальнага грамадства. Імя перамогі набывае з гадамі магічны сэнс, надае сілу і ўпэўненасьць, гуртуе людзей у нацыю.

Узброенае сутыкненьне, імя якога залатымі літарамі сьвеціцца з далечыні стагоддзям, не заўсёды вызначаецца вялікімі маштабамі, лічбамі ўдзельнікаў і страгатаў. У 480 г. да н.э. у Фэрмапільскай цясьніне на шляху мільённага пэрсідскага войска сталі трыста спартанцаў з царом Леанідам, каб не пусьціць ворагаў у Эладу. На працягу некалькіх дзён купка ваяроў

адбівала атакі чужынскай цемры. Усе героі загінулі, але іхны подзвіг абудзіў грэкаў, натхніў іх на змаганьне і перамогу. Прамінулі тысячагоддзі, але сёньняшнія грэкі і людзі з усяго сьвету ўспамінаюць пра даўніх ваяроў, чытаючы эпітафію на фэрмапільскім помніку: „Падарожнік, перадай у Спарту – верныя нашым законам, мы тут палеглі ўсе”.

У параўнаньні з Марэнга, Аўстэрліцам, Ваграмам, Лейпцыгам і іншымі вялікімі бітвамі напалеёнаўскіх войнаў бітва пры Вальмі (1792 г.) ня ўражае шырынёй батальнай панарамы. З абодвух бакоў у той дзень загінула каля 500 вайскоўцаў (пры Ватэрлоо былі дзесяткі тысячаў стратаў). Але Вальмі была першай перамогай французкай рэвалюцыйнай арміі. Пасьля шэрагу месяцаў паразаў, адступленьня, здрады, панікі і ўцёкаў пад ударамі прафэсійнай прускай арміі французскія палкі дабраахвотнікаў урэшце разграмілі фэадальную рэакцыю. Упершыню арыстакраты і халопы ў белых мундзірах пабеглі ад паспалітага рушэньня, ад тысячаў людзей, згуртаваных пад сьцягам Свабоды. Перамога пад бэльгійскай вёскай Вальмі сталася ключом да антыфэадальнай рэвалюцыі па ўсёй Эўропе.

Часьцей за ўсё сучасьнікі падзеяў ня бачылі і не разумелі ключавога значэньня лакальнай перамогі. Толькі далейшае разьвіцьцё падзеяў вызначала новую гістарычную тэндэнцыю. На працягу Стогадовай вайны Францыя цярпела адну за адной паразы ад ангельскіх агрэсараў. Парыж быў у руках захопнікаў, нацыя назаўсёды павінна была стацца прыгонным ангельскіх гаспадароў. Але побач са слабым і нерашучым каралём зьявілася Жана Д'Арк, сялянская дзяўчына, натхнёная Верай. Яна здолела пераканаць эліту і народ у неабходнасьці барацьбы. Разгром акупантаў і вызваленьне ад аблогі горада Арлеана ў 1429 г. былі першым трыумфам французкага войска за доўгі дзесяцігоддзі канфлікту. На працягу лічаных месяцаў у некалькіх вырашальных бітвах французы пад кіраўніцтвам Жаны здолелі пераламіць ход вайны і распачалі канчатковае вызваленьне сваёй краіны.

Перамога надзвычай важная, калі народу і кіраўніцтву ўжо здаецца, што вайна прайграная, калі вораг брутальна стукаецца ў браму сталіцы. На самым пачатку Першай сусьветнай вайны немцы магутным ударам прарвалі бэльгійскую і французкую абарону і ішлі маршам на Парыж. На некаторых участках у верасьні 1914 г. французы ўжо ня мелі чым закрываць пустату на абарончай лініі па рацэ Марне. У Берліне рыхтаваліся да сьвяткаваньня сваёй перамогі. Але Парыж выратавалі гарадзкія таксісты. На сваіх машынах яны тэрмінова даставілі на Марну шэсьць тысячаў жаўнераў і афіцэраў, якія сарвалі плян кайзэраўскага бліц-крыгу. А Рым, як памятаем, аднойчы выратавалі гусі. Птушкі сваім крыкам абудзілі ахову на мурах Капітолія, і тая адбіла начны штурм галаў.

У гісторыі Эўропы ёсьць бітвы, якія сталі лёсавызначальнымі для ўсяго нашага кантынэнта, для Хрысьціянства, эўрапейскай культуры і тоеснасьці. Перамога хаўруснага флёту Каталіцкай Лігі над асманамі 5 кастрычніка 1571 г. пры Лепанта паклала крэс турэцкай экспансіі на моры. Вось як апісвае той дзень італьянскі гісторык Джані Грандзота ў сваёй кнізе „Бітва пры Лепанта”: „Узьняліся баявыя сьцягі. Над каралеўскім фрэгатам лунаў вялікі сьцяг Лігі з містычнай выявай Збаўцы нашага на крыжы. Палотнішча з крэмізінавага шоўку. Як толькі ён стаў бачны на самай высокай мачце, усе ваяры флёту ад галоўнакамандуючага да апошняга жаўнера зьнялі з галоваў свае шлемы і каскі ды ўкленчылі на палубах. Княскія і нацыянальныя сьцягі былі спущаны. Застаўся толькі сымвал Збаўцы ды блакітныя, зьлёнены і жоўтыя вымпелы на насах галераў дзеля адрозьніваньня эскадраў.” Перамога Крыжа над усходнімі захопнікамі пры Лепанта дагэтуль служыць прыкладам эўрапейскай салідарнасьці ў абароне хрысьціянскай цывілізацыі. Які выразны кантраст з цяпершчынай, калі безбожнікі-сацыялісты без бітваў і аблогаў дапусьцілі ў Эўропу мільёны агрэсіўных чужынцаў.

Дзіўнай прыхамацьцю лёсу ў некаторых народаў і імперыяў у якасьці гістарычнага ідэалу служаць сакрушальныя паразы. Напрыклад, разгром сэрбскага войска туркамі на Косавым полі ў 1386 г. На апьяваньні гэтай трагедыі грунтуецца белградская імперская філясофія нават на пачатку 21-га стагоддзя. На ўсход ад Беларусі „полям русской славы” называецца ўчастак непдалёк ад Масквы. У 1812 г. каля вёсак Барадзіно і Шэвард-

зіно шматнацыянальная армія Напалеёна (там былі і беларускія палкі) разграміла расейскую армію і на наступны дзень заняла варажую сталіцу. „Творчае пераўтварэньне” паразы ў перамогу пачалося адразу ж пасьля бітвы. Напярэдадні прыбыцьця ў Таруцінскі лягер французкага пасланца Лярыстона Кутузаў аддаў войскам адмысловы загад: „водкі не жалеть, петь и веселиться...” Напалеёнаўскую дэлегацыю ўразілі тысячы пашкуматаных жаўнераў, якія пад гармонікі апантана танцавалі і сьпявалі каля вогнішчаў. Зьдзіўленьня французы пачалі гаварыць пра мір. (А вось партый-гэносэ Гэбэльс усё б зразумеў і высока ацаніў бы ініцыятыву крамлёўскіх таварышаў).

Ёсьць яшчэ адзін вельмі важны аспект тэмы: выкарыстаньне даўніх бітваў у практычных і ідэялягічных мэтах. Што да практыкі, то тут вызначыліся генэралы Гітлера. Справа ў тым, што немцы вельмі ганарыліся сваім грунвальдскім „рэваншам”. У жніўні 1914 г. ім удалося разграміць расейскую армію генэрала Самсонава на тых самых палях, дзе ў 1410 г. войска Кароны і ВКЛ разбіла немцаў пры Грунвальдзе і Танэнбэргу. Канцэнтруючы вялікія масы войскаў перад нападам на Польшчу на прыканцы жніўня 1939 г., гітлераўцы тлумачыліся сьвяточнымі мерапрыемствамі і парадам з нагоды 25-й гадавіны перамогі над расейцамі пад Танэнбэргам (які знаходзіўся тады ў нямецкай Усходняй Прусіі непдалёк ад польскай мяжы). І палякі паверылі ім!

Ідэялягічнае выкарыстаньне слаўтых імёнаў перамогі антынароднымі рэжымамі, якія самы сабой уяўляюць пэрманэнтную нацыянальную паразу, працягваецца дагэтуль. Успомнім у гэтай сувязі вэнэсуэльскага дэмагога Уга Чавэса. Мітусьлівы і крыклівы левак-мільянер сваімі паводзінамі больш нагадвае піянэра з барабанам. Але сярод іншых ягоных хэпэнінгаў адным з галоўных зьяўляецца раздача направа і налева нацыянальнага ордэна Карабоба. Імя найвялікшай перамогі Лацінаамэрыканскай рэвалюцыі пачатку 19-га стагоддзя пад кіраўніцтвам Сымона Балівара над гішпанскімі каляніялістамі зрабілася разьменнай манэтай у нячыстых руках прыгнэталнікаў народу.

У адрозьненні ад вэнэсуэльскіх калегаў шклоўскі рэжым, як вядома, інакш рэагуе на беларускую гісторыю. З Масквы даўно паступіў неакаляніялісцкі загад – „не пушчаць!..” І марыянэтка кінула цемру „спэцоў” на абалваньваньне нашага народу „історыяй Беларусіі с 1917 года”. Спаленьня і скалечаныя вычварэнскай „рэдакцыяй” падручнікі, на паліцы кнігарняў выкінуты горы фальсіфікатарскіх манаграфіяў пра „Белоруссію, которой не было до советской власти” і пра „фармаваньне беларускай нацыі з 1795 г.” (гэта значыць: як толькі захапілі маскоўцы, то і фармаваньне пачалося). Рэжым разбурае помнікі нашай мінуўшчыны і ставіць манумэнты знішчальнікам і акупантам Беларусі. Пераможны Бел-Чырвона-Белы Сьцяг Грунвальду і Воршы забаронены і абвешчаны рэжымам „фашыстоўскім”. У сучаснай гісторыі цяжка (бадай нават немагчыма) знайсці ў цэлым сьвецце падобны прыклад страху дыктатуры перад гісторыяй ўласнай дзяржавы. У гэтым панічным страху раскрываецца чужая сутнасьць акупанцкага прамаскоўскага рэжыму, што дагнівае на нашай зямлі.

Ворагі Беларусі баяцца сьвятых ценяў пераможцаў Воршы. Праз пяць стагоддзяў пасьля маскоўскай паразы на Крапіўным полі Крэмль зноў спрабуе паняволіць наш народ. Гэтым разам плян імперыі падступны і „мірны”. Нам хочучь падсунуць „фількіну грамату” пад псэўдавыбары-рэфэрэндум з цяперашнім назовам – „канстытуцыйны акт аб інтэграцыі з Расеяй”. І тым самым легалізаваць акупацыю, хватка падмануўшы беларусаў, як у 1652 г. падманулі „Пераяслаўскай радай” украінцаў.

Але ня выйдзе. Траянскім канём, якога коцяць па Беларусі крамлёўцы-лубянцы з дапамогай прамаскоўскай псэўдаапазыцыі (усіх гэтых мілінкевічаў-калякіных з вінчучкамі-лебедько), ня ўдасца надурьць авангард нашага грамадзтва – беларускую моладзь. Маладыя выразна заявілі сёлета ў сакавіку на плошчы Кастуся Каліноўскага: „Прэч з расейскай акупацыяй! Ня хочам русіфікацыі і сібірскага рабства! Жыве незалежная Беларусь!” Барацьба за Айчыну працягваецца. Настае рашучы этап змаганьня. Няхай жа Сьвятая Ворша будзе пуцяводнай зоркай беларускіх патрыётаў.

Валеры Буйвал

НЕЗАЛЕЖНАСЬЦЬ І НАЦЫЯНАЛЬНАЯ АСЬВЕТА

Нядаўна патрыёты на Бацькаўшчыне адзначалі 15-ю гадавіну аднаўленьня незалежнасьці Беларусі. Гэты дзень, 25-га Жніўня 1991 года, гэтак жа, як і 25 Сакавіка 1918-га, стаўся найвялікшай датай у гісторыі Беларусі XX-га стагоддзя. У жыцці нацыі дасягненне дзяржаўнай незалежнасьці ёсьць найвялікшай станоўчай падзеяй, якая вызначае лёс цэлых пакаленьняў. Такія зьявы ніколі не забываюцца. Наадварот, яны сакралізуюцца, робяцца сымваламі палітычных дасягненняў і знакам пэўных ідэй.

Для нас, удзельнікаў гэтых падзеяў, 25 Жніўня сталася нашай бітвай пад Воршай. Скарыстаўшы правал камуністычнага путчу ў Маскве, жах і разгубленасьць савецкай намэнклятуры, нам удалося малымі сіламі выйграць вялікае змаганьне і перамагчы.

Пазьней мы аналізавалі, што калі б спазьніліся хоць бы на адзін дзень, вяртаньне незалежнасьці сталася б праблематычным. Ужо праз тыдзень, калі мінуў першы страх, антыбеларускія камуністычныя сілы, што складалі тады бальшыню ў парлямэнце, пачалі гаварыць аб скасаваньні вынікаў 25 Жніўня. Але было позна. Цягнік незалежнасьці ўжо рушыў, набіраючы ўсё больш і больш прыхільнікаў. Сілы на рэстаўрацыю старога камуністы ўжо не маглі сабраць.

Мушу адзначыць, што ўнікальная, з пункту гледжаньня лёгікі, перамога ў парлямэнце была ня толькі вынікам добрага ўзаемадзеяньня структураў Народнага Фронту і сьведчаньнем прадуманай дэпутацкай тактыкі. Незалежнасьць была падрыхтаваная ўсім ходам ідэёвай і палітычнай барацьбы Беларускага Народнага Фронту, які ў тыя часы яднаў усе адраджэнскія і антыкамуністычныя сілы ў Беларусі.

Ідэалёгія незалежнасьці была намі ўжо сьстэмна распрацаваная да таго часу. Галоўным жа вынікам яе было прыняцьце Дэкларацыі аб суверэнітэце Беларусі яшчэ за год перад Незалежнасьцю.

Да гэтага часу намі быў падрыхтаваны ўжо шэраг незалежніцкіх законапраектаў, канцэпцыя эканамічных рэформаў, стратэгія рэсурснага забесьпячэньня (маецца на ўвазе Балта-Чарнаморскі калектар), прынцыпы пабудовы нацыянальнага Беларускага войска, нацыянальнай школы і сьстэмы адукацыі, банкаўскай справы, увядзеньня нацыянальнай валюты, сьстэма памежнай службы і г.д. Заставалася толькі ажыццявіць галоўнае і самае цяжкае – здабыць незалежнасьць.

На імгненне магчымасьць такая зьявілася пасля правалу камуністычнага путчу ў СССР. Гэтая магчымасьць была скарыстаная. На прыканцы стагоддзя шчасьце зноў усміхнулася Беларусі.

Але паўстае пытаньне: чаму праз тры гады ўладу забралі прамаскоўскія сілы і незалежнасьць Беларусі і беларуская культура апынуліся пад пагрозай пэрманэнтнага зьнішчэньня?

Калі глянуць у корань, то прычына хаваецца ня толькі ў зьнешніх фактарах (пагроза Расеі), але, галоўным чынам, – ва ўнутраных, у самым беларускім грамадзтве, якое ў значнай сваёй частцы было тады яшчэ не падрыхтаванае для актыўнага ўспрыняцьця новых нацыянальных задачаў і да салідарнага змаганьня за свае нацыянальныя інтарэсы.

Пасьля выхаду з СССР і ліквідацыі КПСС грамадзкі ўздзям зьнізіўся, людзі супакоіліся, вырашыўшы, што перамены ўжо адбыліся, і сталі чакаць вынікаў незалежнасьці.

Такія грамадзкія настроі, рэзкае зьніжэньне грамадзкай актыўнасьці пасля нацыянальнай рэвалюцыі не паспрыялі дэмакратычным пераменам. Камуністычная намэнклятура захавала за сабой усю ўладу і неўзабаве трапіла пад жорсткі ўплыў Масквы. Значная частка беларускага грамадзтва заняла тады тыповую для беларуса пазыцыю назіраньня.

Незалежнасьць Беларусі была вернута сіламі нешматлікага яшчэ тады нацыянальнага авангарду пры падтрымцы актыўных людзей. Потым, калі трэба было вырашыць пытаньне ўлады і здабыць гэтую ўладу, авангарду не хапіла якраз шырокай грамадзкай апоры. Старая намэнклятура, якая да таго ж зьявілася на дапамогу ў Маскву, фактычна, рабіла, што хацела.

Гэта, а таксама пагаршэньне сацыяльных умоваў жыцьця і дзейнасьці КГБ, прывялі неўзабаве да ўлады ў Беларусі Лукашэнку і прамаскоўскія групы.

Якія высновы з гэтага ўсяго вынікаюць?

Новае Беларускае Адраджэньне, якое пачалося за часы СССР, фактычна, ня мела пэрыяду шырокага нацыянальнага асьветніцтва. Не хапіла ўжо часу. Падзеі пачалі разьвівацца вельмі хутка. І калі спатрэбілася нацыянальная падтрымка ад усяго грамадзтва, то яе якраз і не хапіла. Савецкім беларусам, у большасьці апрацаваным антыбеларускай сьстэмай, трэба было тады яшчэ тлумачыць элемэтарныя рэчы, напрыклад: навошта людзям свабода і нацыянальныя грошы, навошта мытня і межы і чаму неабходна шанаваць сваю беларускую мову.

На сёньняшні дзень сітуацыя ненашмат зьмянілася (асабліва ўлічваючы антыбеларускую прапаганду і прамаскоўскую палітыку рэжыму). Мы, беларусы, павінны сабе выразна ўсьвядоміць, што без нацыянальнай беларускай асьветы грамадзтва немагчымы дэмакратычныя дасягненні ў беларускай палітыцы. Гэта відавочная праўда. Неасьвечанае і дэнацыяналізаванае насельніцтва робіцца аб'ектам маніпуляцыяў і здольнае лёгка падлягаць прапагандыцкім уплывам і выступаць нават супраць сваіх нацыянальных інтарэсаў. Што, дарэчы, мы і назіраем у цяперашняй Беларусі.

Мы ўсе цяпер, у той час, калі ідзе шалёная русіфікацыя, павінны звярнуць вялікую ўвагу на нацыянальна-асьветніцкі бок справы. Гэта грунт, які ўмацуе нашу незалежнасьць і ўратае культуру.

Вядома, найбольшае спадзяваньне будзе на людзей адукаваных, здольных пісаць і перадаваць інфармацыю. Але ўдзельнічаць у гэтай агульнанацыянальнай справе мусіў бы кожны беларус сваёю прыхільнасьцю, пазыцыяй і сродкамі, здольнасьцю адклікацца на поклічы і патрэбы беларускай асьветніцкай справы.

Наша дзейнасьць і наша беларуская актыўнасьць не павінны заміраць, а наадварот – пашырацца ва ўсім свеце.

Мушу адзначыць вельмі істотны момант. За апошнія 20 гадоў сьвет моцна перамяніўся. Вялікія хуткасьці, паветраны транспарт, міжнародныя эканамічныя дачыненні і электронная сувязь (Інтэрнэт) фармальна зблізілі людзей, узрасла міграцыя і кантакты, фармуецца новыя плянэтарныя дачыненні.

У гэтых умовах функцыя дзяржаўнай мяжы як галоўнага чыньніка суверэнітэту пачынае зьніжацца, а функцыя нацыянальнай культуры, як новага чыньніка суверэнітэту, – павялічвацца. Адпаведна і ўзрастае роля нацыянальнай культуры (перш за ўсё, мовы) як дзейснага гаранта суверэнітэту краіны.

Суверэнітэт Беларусі ў плянэтарным і ў эўрапейскім сэнсе ў значнай ступені будзе залежыць ня толькі ад таго, што беларус назаве сябе беларусам, але і ад таго, што для яго, фігуральна кажучы, будзе бліжэй у ягоным культурным жыцці і патрэбах, напрыклад, Янка Купала, Багдановіч, Быкаў, ці, скажам, Шылер, Шэкспір ды Талстой.

Нацыя, прадстаўнікі якой жывуць па-за нацыянальнай культурай і па-за нацыянальнай мовай (як галоўнага сродку культуры) – такая нацыя ў сучасным свеце страціць свой суверэнітэт.

Зьвернем увагу ў сувязі з гэтым на вельмі небясьпечную палітыку антыбеларускага рэжыму ў Беларусі па разбурэньні беларускай культуры.

І тым ня менш, ёсьць у нас порах у парахаўніцах!

Цяпер беларусы жывуць на ўсіх кантынэнтах. Мы робімся сусьветнай нацыяй. У нас ёсьць магчымасьці асьветніцкай працы і кансалідацыі. Калі мы напоўніцу скарыстаем гэтыя магчымасьці, то забясьпечым будучыню нашай культуры.

І тады ўжо нішто ня спыніць Беларусі! Беларусь была, ёсьць і будзе. Беларусь жыве і будзе жыць!

Зянон ПАЗЬНЯК

3.09.2006 г.,
Нью Брансв'ік

ПАКТ СУПРАЦЬ БЕЛАРУСІ

Вось „Парыж – Бэрлін – Масква” зноў плянуе свае дзеянні. 23 верасня ў Парыжы сабраліся Шырак, Пуцін і Мэркель. Гаспадар, а за ім і госьці ў сваіх прамовах пераконвалі эўрапейцаў, што яны „не ствараюць нейкі адмысловы хаўрус супраць іншых народаў, ня дзейнічаюць насуперак інтарэсаў трэціх краінаў”. У чарговы раз дзье галоўны дзяржавы Эўразьвязу вадзілі карагод з крамлёўскім начальнікам. Ды ўсё на тую ж тэму: нафта і газ. Крамлёвец трымаўся ўпэўнена і лагодна запэўніваў, што „энэрганысьбіты будуць паступаць на Запад”. Шырак так узрадваўся, што павесіў на Пуціна ордэн Ганаровага Легіёна. Вышэйшы ордэн Францыі атрымаў арганізатар масавага забойства дзяцей у Беслане.

Французкае грамадства маўчыць. Хаця што там, у 1970-80-я гады тадышні прэзыдэнт Францыі Д’Эстэн публічна абдымаўся і прымаў ў падарунак брыльянты ад Бакасы. Гэты дыктатар з Цэнтральнай Афрыкі ня толькі кідаў палітычных апанэнтаў у басэйн з кракадзіламі і еў чалавечае мяса, але таксама персанальна назіраў, як па ягоным загадзе жаўнеры на турэмным двары расстрэльвалі з кулямэтаў школьнікаў, арыштаваных падчас дэманстрацыі пратэсту. Так што з лубянцам сапраўды можна спакойна ручкацца: ён есьць рэстаранную ежу, у Беслане ніколі ня быў, нічога ня бачыў, асабіста нікога не пакрыўдзіў.

Па выніках сустрэчы „трох галоўных эўрапейцаў” у Камп’ене пад Парыжам практычна нічога не вядома. Нам зразумела, аднак, што яны абмяркоўвалі таксама праблему з адной „транзітнай краінай” – а менавіта з нашай Беларусіяй, якую яны плянуюць зьліквідаваць у наступным годзе агульнымі расейска-нямецка-французкімі намаганьнямі, каб забяспечыць беспраблемную пастаўку нафты-газу з Сібіры, дзе павінны ўкалваць на рудніках і сьвідравінах беларускія рабы.

Успомнім, аднак, што аднойчы ўжо мястэчка Камп’ен было сьведкам сур’ёзнай паразы парыжскага эстэблішмэнту і раўнадушнага французкага грамадства, якія ў 1938 г. з лёгкасьцю аддалі Гітлеру тадышнія „транзітныя краіны” Чэхаславацкіну і Аўстрыю ды спадзяваліся на камфортнае існаваньне на чужой народнай бядзе. Вельмі хутка, ужо ў 1940 г. бяда прышла і ў французкі нацыянальны дом. Пасьля ганебнага разгрому, пасьля нямецкага бліц-крыгу французкія міністры і генэралы менавіта ў Камп’ене падпісалі капітуляцыю сваёй краіны. Але ў заходнікаў, мабыць, праблемы з гістарычнай памяццю.

25 верасня 2006 г. Нямецкая газета „Frankfurter Allgemeine Zeitung” піша на тэму нядаўняй сустрэчы Пуціна-Шырака-Мэркэль у французкім Камп’ене. Мэркэль заявіла на сустрэчы, што расейска-эўрапейскае супрацоўніцтва павінна грунтавацца на тым, „што мы зьяўляемся надзейнымі партнёрамі”. Мэркэль згадала таксама, што іхнія дамоўленасьці не накіраваныя супраць Польшчы і балтыйскіх краінаў. (Цікава, а як жа „супраць” Беларусі і Украіны?) Пуцін даў шэраг абяцанак. Ён дапусьціць французцаў з немцамі да распрацоўкі вялікіх газавых радовішчаў на дне Баранцава мора, якімі цяпер карыстаюцца РФ і ЗША, а таксама ня будзе адбіраць ліцэнзію у французкай фірмы, якая цяпер здабывае газ у Сібіры. Масква будзе цяпер разам з Эўропай разьвіваць касмічную дзейнасьць. А французкі канцэрн будзе будаваць супэрсучасную дарогу з Масквы ў Пецярбург.

Наш камэнтар: Адным словам, суладдзе інтарэсаў і поўны дэтант. Толькі вось цікава, хто гэта даваў права Парыжу і Бэрліну выступаць ад імя ўсяе Эўропы на перамовах з крамлёўскім начальнікам? Мы нават з Брусэля ня чулі пра такі афіцыйны мандат. Справа пахне Нюрнбэргам 1938 года, калі абмежаванае кола заходніх лідэраў аддала ў пашчу нямецкім фашыстам Аўстрыю і Чэхаславацкіну. Не выпадкова ў Камп’ене Мэркэль так настойліва запэўнівала Польшчу і прыбалтаў, што ўсё гэта ня супраць іх. Пра беларусаў і украінцаў у каторы раз не згадаў ніхто. Падзел Эўропы на сфэры ўплываў і акупацыяў працягваецца. Толькі ў адрозьненні ад Мюнхена 1938 года усё „цінна і бласлагодна”, усё ў белых пальчатках і ніхто не крычыць „Хайль!”.

25 верасня 2006 г. Французкая газета „Le Figaro” таксама перадае з Камп’еня. Пуцін запэўніваў французаў і немцаў у надзейнасьці расейскіх партнёраў: „Мы забяспечваем Эўропу энэргіяй, а атрымліваем грошы на разьвіцьцё эканомікі”. Мэркэль заявіла: „Сустрэча не накіравана ні супраць Польшчы, ні супраць ЗША...”, „Гэта так.” – гукнуў сьледам за ёю Шырак.

Наш камэнтар: Усе газэты пра тое, як перад лубянскім Хлестаковым апраўдваліся заходнія Бобчынскі з Добчынскім. Ну, сапраўды, пра якія гэта „грошы на разьвіцьцё расейскай эканомікі” распавядаў Пуцін заходняй публіцы? Ведаем чудова мы, ведаюць і яны, што нікога эканамічнага разьвіцьця ў РФ няма, што шалёныя грошы пад нафтавую кан’юнктуру раскрадаюцца крамлёўска-лубянскай дзяржмафіяй або кідаюцца на разьвіцьцё зброі масавага зьнішчэньня ды на тэрарыстычную вайну супраць таго ж Захаду. У каторы ўжо раз чарговыя заходнія лідэры ламаюць камэдую на тэму „надзейнай і дэмакратычнай Расеі” перад эўрапейскай публікай. Колькі яшчэ будзе паўтарацца гэты антынародны спэтакль? Няўжо ніколі не засьвішча заля, вытурваючы са сцэны цынчных і расперазаных салістаў?

Валеры Буйвал

ЧАРГОВАЕ ПРЫЗНАНЬНЕ ВІКА

Яшчэ 6 жніўня ў расейскіх інтэрнэтвыданьнях зьявілася сэнсацыйнае паведамленьне. Чарговая сэнсацыя ад незабыўнага Ганса Віка, колішняга кіраўніка групы АБСЭ ў Менску, стваральніка і сапраўднага кіраўніка псэўдаапазыцыі ў Беларусі. Вік у чарговы раз „сдал с потрохамі” (як кажуць на Лубянцы) сваіх кліентаў. Цыгуем расейскую копію нямецкага арыгіналу з „Дойчэ Веле”: „Ханс-Георг Вік: Если демократические силы в Беларуси не будут финансироваться из-за рубежа, они исчезнут вообще”. І яшчэ адна цікавая цытата зь Віка: „Евросоюз ранее тоже проводил программы по развитию сотрудничества с Беларусью в самых разных сферах, в том числе в области демократии и прав человека. Однако система была такова, что финансировались только те из программ, которые получали одобрение белорусских властей...”

У папярэдніх сваіх прызнаньнях Вік быў больш канкрэтным і паведаміў, што грантаўская дапамога для „аб’яднанай апазыцыі” рабілася ім (прадстаўніком эўрапейскай дэмакратычнай структуры) з санкцыі КГБ РБ. Цяпер Вік не называў канкрэтных інстытуцыяў менскай дыктатуры, якія разам зь ім аплочвалі на працягу гадоў вінчучоў-лебедко і іжэ зь імі. Але сэнс выказваньняў ад гэтага не мяняецца. Сказанае цяпер на дыпламатычнай мове чытаецца адназначна на звычайнай чалавечай мове. Вік канстатаваў, што палітычныя путаны адразу ж пакінуць менскую панэль, як толькі ім ня будуць выплочваць грошы.

Сапраўдныя патрыёты (а не падстаўныя і створаныя з санкцыі КГБ РБ) вядуць змаганьне за Беларусь, не спадзяючыся на гранты і не патрабуючы санкцыі КГБ. Пра гэта ведае і сам Вік, і эўрапейскае грамадства. Вядома нават з нямецкай гісторыі, што нямецкія антыфашысты змагаліся супраць гітлерызму не за гранты і не з санкцыі гестапа, што падчас французкай акупацыі нямецкія паўстанцы змагаліся супраць акупантаў, ня маючы санкцыі ад Напалеёна.

На вікаўскую заяву напоўніўся „справедлівым гневам” пакрыўджаны Вінчук Вячорка (ён доўга спрабаваў называць сябе „лідэрам БНФ”, а цяпер знаходзіцца на дзясятых ролях у мілінкевічаў-калякіных). У „Нар. Волі” за 15 жніўня надрукаваны партрэт „лідэра” і ягоны адлуп Віку, правальшчыку таямніцы палішынэля. Вячорка піша: „Дэмакратычная беларуская справа будзе жыць і пераможа нават тады, калі дапамогі з-за мяжы раптам ня будзе”. Вось так – „раптам”. Далей ён прыгадае, як разам з папелінікамі Дубаўцом і Бяляцкім (вядомымі цяперашнімі архігрантасмокамі) з 1979 г. друкаваў улёткі і езьдзіў „зайцам” на паштовых грузавіках. Тут трэба заў-

важыць, што Вячорка кажа праўду – так яно й было ў 1979 г. і яшчэ нават на пачатку 1990-х гадоў, пакуль Масква і Захад не дамовіліся аб стварэнні ў Беларусі антыбеларускай псэўдапазыцыі, прысьцёбнутаі да шкоўскага рэжыму. Як толькі „зарубежныя друзья” запрапанавалі грошы, стомленыя „барбой” рамантыкі грошы ўзялі. Яны заявілі аб тым, што „нацыянальная ідэя сябе вычарпала” (Хадыка) і прагаласілі пераход на пазыцыі прагматызму (палітычнага бізнэсу).

Вячорка і іншыя грантасмокі здрадзілі ідэалам свайго юнацтва. Гэта ёсць сапраўдная чалавечая трагедыя, якую бачаць усе, акрамя гэтых людзей. Яны зрабіліся марыянэткамі ў руках сілаў, якія імкнуцца знішчыць наш народ і Беларускаю Дзяржаву. Яны сталі жыць і дзейнічаць пад камандай Віка і з санкцыі КГБ. І ў гэтай сваёй дзейнасці зайшлі ўжо так далёка, што шляху назад для іх няма.

Застаецца яшчэ адно пытаньне: чаму Ганс Вік у чарговы раз ды так груба здаў сваіх халуёў, сваю агентуру, чаму ён так распрануў іх? Ведаецца, нягледзячы на ўвесь свой прафэсійны цыннізм, Гансу Віку таксама „нішто чалавеческае не чуждо”... Ствараючы на прыканцы 1990-х гадоў падстаўную псэўдапазыцыю, кіруючы ёю ва ўсіх яе правальных справах, Вік спадзяваўся падзякі ад шкоўскага рэжыму і маскоўскіх гаспадароў. А тыя абышліся з ім зусім ня так як са Шродарам – ўзялі ды вікінулі нямецкага шпіёна з грукатам за межы РБ. Сумленныя няма, а ўсяроўна крыўдна. Да таго ж, афіцыйная Масква пачала зноў весці самастойную палітыку, непрадугледжаную томскім пактам Молатава-Рыбэнтропа... э-э, прабачце, Пуціна-Мэркель. Вось і вымушаны берлінскі „хросны бацька” шкоўскай псэўдапазыцыі нанесці прэвэнтывны ўдар па створанай ім жа спэцструктуры. Як у Гогаля: „Я тебя породил, я тебя и убью...” Сапраўды, нічога новага ў параўнанні з класікай. Зрада і служэньне ворагу заўсёды прыводзяць да горкіх вынікаў.

Янка Базыль

КАНФЛІКТ НА МАСКОЎСКОЙ ДАРОЗЕ

Казуліна засудзілі канчаткова. Пяць з паловай гадоў – абсалютна несумерны прысуд за дробнае парушэньне (разьбіў партрэт Лукашэнкі ў міліцыі. Астатнія абвінавачваньні несур’ёзныя і цалкам палітыканскія.). Максімум, што па закону маглі б прысудзіць Казуліну, – гэта 15 сутак арышту альбо штраф. Але атрымаў неверагодны тэрмін.

З гэтай нагоды я хацеў бы нагадаць пэўным грамадзянам Беларусі некалькі істотных палажэньняў.

Людзі, якія ўваходзяць у палітыку з жаданьнем лёгка навесці там парадак, павінны ведаць як мінімум два правілы.

Правіла агульнае:

Палітыка ёсць найвышэйшая і асабліва грамадзкая сфера дзейнасці людзей, дзе трэба быць **палітыкам**. Калі ім ня быць, то ні розум, ні адукацыя, ні грошы, ні навуковыя званьні не дапамогуць.

(У палітыцы, дарэчы, нямала абмежаваных і малаадукаваных людзей, неінтэлектуалаў і псіхічна непрадказальных, якія няблага, тым ня менш, спраўляюцца са сваімі, на іх думку, галоўнымі задачамі – ўтрыманьня пасады і ўплыву на грамадзтва.)

Правіла дастасаванне:

Ніколі беларускія нацыянальныя інтарэсы не дасягаліся, не дасягаюцца і ня будуць дасягацца пры дапамозе Расеі і расейскай палітыкі. Бо гэта супярэчыць прыродзе дачыненняў.

Пяцісотгадовая вайна паміж Масковіяй і Літвой была вайной цывілізацыйнай і не на жыцьцё, а на сьмерць. (Паўтаруся: гэта не канфлікт інтарэсаў, гэта вайна на сьмерць.) Па ўсіх плянах, дэкларацыях, дактрынах і дзеяньнях расейцаў, іхняга царызму, бальшавізму, сацыялізму, гэбізму-пуцінізму мы, ліцьвіны-беларусы, павінны знікнуць з палітычнай і культурнай мапы сьвету. Расейцы адкрыта і нястомна і ўвесь час пра гэта кажучы (а гісторыя вынішчэньня пацвярджае).

Беларусы, якія ідуць у палітыку і ігнаруюць гэтую прыроду рэчаў, як правіла, у выніку прыносяць шкоду Беларусі і асабіста сабе. Бо найўнімы і абсурднымі ёсць думачкі скарыстаць расейцаў (і найперш расейскія грошы) супраць прарасейскага Лукашэнкі (у той час калі ён патрэбны Расеі).

Тым часам НКВД-КГБ-ФСБ ад сваіх мэтадаў ніколі не адступаецца: скарыстаць найўнячоў і, пасля зрабленьня імі справы, „выплунуць” іх (а калі ўзьнікнуць „праблемы”, то і забіць).

Лёсы Карпенкі, Ганчара, Чыгіра, Марыніча, Казуліна нічому, аднак, не навучаюць. Аматыры сыграць у „апазыцыю” і абдурыць маскоўцаў на мякіне не пераводзяцца. У выніку – абдураюць самых сябе, бо сьляпы не заблудзіць відущага.

У дачыненнях з Расеяй (дакладней, у вечным канфлікце з Расеяй) ёсць два шляхі – гэта дарожка Лукашэнкі (прамаскоўская палітыка) і – шлях нацыянальна-незалежніцкі (палітыка Беларускага Адраджэньня). Іншых шляхоў („трэціх”, „чацьвертых” і т.п.) не існуе. Казулін, Карпенка, Чыгір, Ганчар, Марыніч і іншыя хадзілі дарожкай Лукашэнкі супраць Лукашэнкі (які, паўтараю, Маскве выгадны). У выніку гэтыя асобы былі скарыстаныя ў маскоўскіх палітычных інтрыгах на Беларусі і потым (пасля выкарыстаньня) кінутыя на волю лёсу (дакладней, на волю Лукашэнкі) альбо знішчаныя.

Аналізуючы выказваньні гэтых людзей і датычных да іх (В. Лявонова, А. Мілінкевіча і г.д.), відаць, што ніхто зь іх па сутнасьці глыбока не ўсьведамляе падзеяў і зьместу расейска-лукашэнкаўскай палітыкі. Ніхто не збіраецца адмаўляцца ад „дарожкі Лукашэнкі” ў нібыта „змаганьні” з Лукашэнкам. Ніхто не гатовы ісьці дарогай барацьбы супраць расейскай антыбеларускай палітыкі, стаць на нацыянальна-незалежніцкі шлях Беларускага Адраджэньня. Бо гэта ня тыя людзі.

Гэта добра ілюструе, дарэчы, нядаўняя (20.09.2006) заява А. Казуліна. Тут поўна пустых прапановаў і пустарожніх фраз пра „правы чалавека”, „рэжым” і „аб’яднаньне” ўсіх супраць рэжыму, апэляцыя да Захаду і г.д. Але ні слова няма пра галоўнае: пра лёс Беларускай незалежнасьці перад палітычнай і эканамічнай агрэсіяй Расеі, пра тое, супраць чаго і за што беларусам трэба змагацца, каб захаваць сваю дзяржаву, мову, культуру, народ і незалежнасьць.

Пішацца, што „А. Лукашэнка развязаў халодную грамадзянскую вайну супраць свайго народа”, але не гаворыцца, у чым жа сутнасьць гэтай вайны. Бо і фармулёўка няправільная. Не „грамадзянскую вайну” вядзе Лукашэнка, а антынацыянальную, антыбеларускую, (па прыкметах тыпова акупацыйную са зьнешнімі палітычнымі прывязкамі), перасьледуе нацыянальную беларускую моладзь, нацыянальныя сымвалы, мову, культуру, фальсіфікуе нацыянальную гісторыю, знішчае нацыянальную літаратуру, нацыянальную навуку, нацыянальны беларускі друк, беларускі інтэрнэт, ліквідуе беларускую школу і выкладаньне па-беларуску, публічна здэкуюецца з нацыянальнай мовы і блюзьнерыць над памяцьцю Васіля Быкава і Францыска Скарыны.

Гэта ашаламляльная зьява ў XXI стагоддзі. Прамаскоўскай уладай у Беларусі і ад імя ўлады праводзіцца агрэсіўная палітыка этнацыду і вынішчэньня беларускай культуры. Робіцца гэта адкрыта і нахабна. Але маўчаць тут вандроўнікі па маскоўскіх сьцежках, і нічога ня піша Казулін.

Чаму яны маўчаць? Таму што яны самы русіфікатары, якія канфлікуюць з Лукашэнкам на непрынцыповых для нацыі пытаньнях.

Не бывае дэмакратыі без нацыі і не існуе дэмакратыя без незалежнай дзяржавы. Дэмакратыя ёсць зьява вытворная ад нацыі і дзяржавы. Тым часам цяпер беларуская нацыя і незалежнасьць пад пагрозай знішчэньня.

Дык чаму яны ўвесь час гучна плачучы па валасах, трацячы галаву? Таму што гэты лямант зацямяняе людзям розум і адводзіць ад разуменьня галоўнай небяспэкі. Масква ўмела падтрымлівае і накіроўвае гэтую палітычную дэмагогію. Гэбэ падтрымлівае – Карагану (выраблены вораг беларушчыны) занепакоены, бачыце, дэмакратыяй і „правамі чалавека” (рускіх абіжают) на Беларусі.

Дыктатура, этнацыд, інкарпарацыя ёсць узаемазвязаныя зьявы. Таму відавочна, што русіфікатары ня могуць мабілізаваць нацыю на барацьбу з дыктатурай, якіх бы філіпкі супраць яе яны ні ўжывалі. Урэшце рэшт яны

стануць, як і рэжым, душыць беларускую мову, Беларускую нацыянальную ідэю і Беларускае Адраджэньне. Некаторыя з такіх „дэмакратаў” займаюцца гэтым даўно.

Фальшывыя адносіны да Беларусі і незалежнасці добра выяўленыя ў наступных словах з заявы Казуліна: „Мы своєчасна не змогли оценить свою свободу: в 1991 году мы ее, как и независимость страны, получили без борьбы, словно подарок с небес.”

Вось у гэтым і ўся гнюснасць такіх „дэмакратаў”. Напляваць ім на ўсё нашае змаганьне, на ўсе лёсы нашых змагароў, якія яны – нашы героі – паклалі на алтар Беларусі, волі і незалежнасці, начхаць ім на ўсю нашу нялёгкую барацьбу за незалежнасць і на ўсё нашае пакаленьне, якое вярнула сабе і ўсім незалежную Беларусь, волю, мову і гісторыю, начхаць на ахвяры, на страты і пакуты і на вялікую нашу перамогу, якой можам ганарыцца ня толькі мы, яшчэ жывыя яе ўдзельнікі, але і ўся Беларусь. Ім напляваць. Яны паўтараюць рэжымныя лукашыцкія прыдумачкі для цяперашніх людзей, што „незалежнасць звалілася зь неба”. Але папярэдне лукашысты вытапталі ўсё, што можна, усе веды пра барацьбу Беларускага Народнага Фронту і пра вяртаньне незалежнасці, пра гераічнае змаганьне дэпутацкай Апазыцыі БНФ у парламанце за свабоду і сувэрэнітэт Беларусі, ліквідавалі афіцыйную дакумэнтацыю, інфармацыю, друк і нават людзей, зацяпнілі і замаўчалі яшчэ помныя і нядаўнія падзеі, наклалі табу на ўспамін аб нацыянальнай рэвалюцыі ў жніўні 1991 года калі была вернута незалежнасць і аб наступным змаганьні.

Чаму такія людзі, як Казулін, паўтараюць цяпер гэтую прымітыўную антыбеларускую прапаганду пра незалежнасць „без борьбы” (за якую на справе цэлыя пакаленьні беларусаў аддалі тысячы жыццяў)? Яны ж не маладзёны – ўсё памятаюць і ведаюць. А паўтараюць таму, што былі не на нашым, не на адраджэнскім баку. Бо падтрымлівалі расейскую КПСС ды ВЛКСМ, ды Маскву, ды Ельцына, ды КГБ, а некаторыя такія, як Лебедзька, Булахаў, Ганчар, Сініцын, Паўлаў і іншая партыйна-камсамольская намэнклятура (Фядута і т.п.) выступілі адкрыта супраць незалежнасці і падтрымалі потым Лукашэнку.

Так што нічога дзіўнага ў фармулёўках Казуліна няма. Ён адпаведны сам сабе.

Што датычыць асобы грамадзяніна Казуліна і яго незаконнага асуджэння на несумярны тэрмін, то я цалкам далучаюся да тых, хто патрабуе ягонага вызвалення і перагляду справы, выказваю спачуваньне ягонай сям’і.

Адказнасць за помсціваць, жорсткасць і выкарыстаньне судовай машыны супраць гэтага чалавека нясе, безумоўна, Лукашэнка. Думаю, што прыйдзе час, і кожны адкажа за сваё. Судзімасць з А. Казуліна будзе зьнятая, а пакуты кампэнсаваныя за кошт судоў і судзіяў, што тварылі беззаконьне.

У вольнай беларускай дэмакратычнай дзяржаве, перш за ўсё, будучь адноўлены законнасць і справядлівасць.

Зянон ПАЗЬНЯК

22 верасня 2006 г.

БЕЛАРУСЫ НА ЧОРНАЙ ПРАЦЫ У РАСЕІ

Паводле апытанняў незалежных сацыёлягаў, каля трэці грамадзянаў Беларусі хацелі б зьехаць у іншую краіну. І шмат людзей насамрэч зьяжджае. Найвялікшая працоўная эміграцыя беларусаў – у Расею.

Кастусь Скуратовіч (журналіст): „У кожным беларускім горадзе, які месціцца каля чыгункі, шмат людзей працуе ў Расеі. Некаторыя едуць на 1-2 тыдні. Нядаўна я быў на сэмінары ў Віцебску. Там прагучала такая інфармацыя: з 1 200 тысяч жыхароў Віцебскай вобласці каля 400 тысяч працуюць у Маскве й Санкт-Пецябургу. Тым часам у першай палове 2006 году ў Беларусь прыехала каля 5 тысячаў чалавек, а выехала – 2 тысячы.

Міграцыйны прырост – 3 тысячы чалавек. Прычым, у Беларусь едуць людзі з Расеі, Казахстану, Сярэдняй Азіі дажываць. Гэта пераважна пэнсіянэры. А зь Беларусі зьяжджаюць працаздольныя, тыя, хто хоча працаваць, імкнецца да добрага заробку. Дарэчы, з афіцыйнай статыстыкі, каля 600-700 тысячаў працаздольнага насельніцтва Беларусі не занятае ў легальнай эканоміцы краіны.

Нядаўна ў Ганцавічах пахавалі чатырох беларусаў, што загінулі, вяртаючыся з заробкаў у Расеі. Вельмі шмат выпадкаў (гэта ўжо рэгулярная зьява) бясьсьледнага зьнікненьня беларусаў, якія паехалі на заробкі на ўсход. Працоўная эміграцыя беларусаў у Расею набыла масавы характар. Прычым, нягледзячы на міждзяржаўныя дамовы, беларускія грамадзяне працуюць без усялякай прававой і сацыяльнай абароны ў шэрым (крымінальным) сэктары расейскай эканомікі. Павялічваецца колькасць трагічных выпадкаў.

-інфа- (Паводле радыё Свабода)

„ЯНЫ АДПОМСЬЦЯЦЬ ЗА ЎСІХ ПАКУТНІКАЎ”.

Пра тое, наколькі зьмянілася жыцьцё ў Беларусі за апошнія дваццаць гадоў, піша Мікола Канаховіч з Пружанаў: „На гэта пытаньне я адказваю з болей у сэрцы й са сьлязьмі на вачах. Памятаю той цёплы сонечны дзень, калі ўпершыню ў нашым мястэчку над будынкам райвыканкаму ўзьнімалі бел-чырвона-белы сьцяг. На плошчы сабралася шмат людзей. Хто радаваўся, хто лаяўся, хто – пазяхаў. Асабіста ж для мяне гэта быў самы шчаслівы дзень пасля нараджэньня першага майго дзіцяці. Я, не саромеючыся, стаў тады на калені перад сьцягам і дзячыў Богу, што мая радзіма нарэшце стала па-сапраўднаму незалежнай і вольнай...”

Далей аўтар піша пра няспраўджаныя спадзяваньні й пра сёньняшнія беларускія рэаліі. „Страх быць звольненым з працы, страх за беларускасць, страх за палітычныя й рэлігійныя перакананьні, за будучыню сваіх дзяцей і ўнукаў... Страхам у нас прасякнута ўсё. І гэта прыводзіць да розных хвароб, да алькагалізму, наркотыкаў, распаду сем’яў. Калі пішуць, што за апошнія 12 гадоў стала лепей і весялей жыць, – ня верце. Бо такое можа сказаць альбо правакатар, альбо люты вораг Беларусі... За 12 гадоў беларускі народ ня стаў паўнагартаснай нацыяй (як, напрыклад, нашы суседзі), а ператварыўся ў духоўнага нябожчыка. Што тычыцца мяне асабіста, дык я ад гэтага рэжыму пакутую штодзённа. Бо ж не апускаюся да ўзроўню чарвяка, а змагаюся за сваю чалавечую годнасьць. Аднаго разу, едучы ў цягніку Берасьце – Менск, я меў неасьцярожнасьць пацікавіцца ў двух дужых кантралёраў, чаму на чыгунцы ігнаруецца дзяржаўная беларуская мова. Ад такога пытаньня яны папросту прывар’яцелі – ня выпусцілі мяне на патрэбнай станцыі Аранчыцы, а выкінулі з вагону на перагоне Аранчыцы-Бяроза Картуская. Тое пытаньне каштавала мне страчанага здароўя. ...Пра адно шкаду – што мне ўжо цяпер пад семдзесят. Але радуюся, што падростаюць унукі. Упэўнены: яны адпомсцяць за ўсіх пакутнікаў”.

(Паводле радыё «Свабода»)

ПРЭЗЭНТАЦЫЯ КНІГІ СЯРГЕЯ НАВУМЧЫКА

У Нью-Ёрку, у грамадзкай залі Сабору Сьв. Кірылы Тураўскага Беларускай аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы адбылася прэзэнтацыя кнігі Сяргея Навумчыка „Сем гадоў Адраджэньня”, прысьвечанай падзеям 1988-1995 гг.

Сяргей Навумчык сказаў, што імкнуўся да аб’ектыўнасьці ў аналізе падзеяў, хаця палічыў патрэбным даць і ўласную ацэнку фактаў і асобаў. „Але

гэта не мемуары, мемуары будуць калі-небудзь пазьней,” – сказаў аўтар і выказаў спадзяваньне, што пра гэты пэрыяд напишучь ня толькі дэпутаты. „Апазыцыя БНФ не дамаглася б посьпеху, калі б не падтрымка тысячаў людзей за сьценамі Вярхоўнага Савета,” – сказаў Навумчык.

Зянон Пазьняк сказаў: „Кніжка Сяргея Навумчыка важная тым, што яна шмат якія падзеі паказвае знутры. У сёньняшняй Беларусі людзі, якія дамагліся аднаўленьня незалежнасьці, выкінутыя на пэрыфэрыю палітычнага і грамадзкага жыцьця, яны аплываныя, многія зь іх бяз працы. Пра іх ніхто не прыгадвае. І паколькі мы яшчэ жывыя, мы ўзяліся самі апісаць тэя падзеі, і кніга Сяргея Навумчыка – гэта „першая ластаўка”.

Дэпутат і член фракцыі БНФ Менскага гарсавету ў 1990-1995гг. Галіна Пазьняк (Вашчанка) прыгадала нацыянальны ўздым, які панавваў ў Беларусі ў пачатку 1990-х гадоў: „Чытаючы кнігу, я нібыта зноў перажыла слаўныя падзеі”.

Старшыня Рады БНР Івонка Сурвіла сказала, што гэтае выданьне – „першая кніга, якая апісвае найважнейшыя нядаўні пэрыяд гісторыі Беларусі.”

20-га жніўня ў Вязынцы адбылася прэзэнтацыя кнігі Сяргея Навумчыка. Актывісты Кансэрватыўна-хрысьціянскай партыі БНФ правялі ў музэі Янкі Купалы ў Вязынцы пад Менскам імпрэзу прысьвечаную падзеям маскоўскага путчу 1991 году. Пасьля тых падзеяў 15-гадовай даўніны Беларусь стала незалежнай дзяржавай. У нядзельнай імпрэзе ўдзельнічалі дэпутаты Вярхоўнага Савету 12-га скліканьня ад Апазыцыі БНФ, якія прэзэнтавалі новую кнігу свайго калегі, а цяпер супрацоўніка радыё Свабода Сяргея Навумчыка.

Маладзь, што прысутнічала на імпрэзе, так адрэагавала на выхад кнігі Сяргея Навумчыка:

(Уладзімер): „Гэта адзіная кніга, дзе ёсьць сыстэматызаваны матэрыял тых часоў. І агульнае такое ўражаньне, пра працу, што была зробленая ў тэя часы, якая была вельмі складаная”.

(Аляксей): „Вельмі цікава было пабачыць людзей, якія стваралі гэтую гісторыю. І сапраўды, тую інфармацыю цяпер нідзе не знойдзеш. Гэта было вельмі карысна і цікава”.

(Ганна): „На сёньняшні дзень вельмі мала інфармацыі пра падзеі таго часу. Гэтая імпрэза была вельмі добрай інфармацыяй пра кніжку Сяргея Навумчыка, якая распавядае пра тэя падзеі. Відаць, гэта толькі фрагмэнты, але фрагмэнты вельмі важныя. Я думаю, што многія мае сябры захочуць прачытаць гэтую кніжку”.

(Паводле радыё „Свабода”)

ПРЭМІІ ПЭН-ЦЭНТРУ СЯРГЕЮ НАВУМЧЫКУ І ЛЕАНІДУ МАРАКОВУ

Сяргей Навумчык уганараваны літаратурнай прэміяй Беларускага ПЭН-цэнтру імя Алеся Адамовіча за кнігу „Сем гадоў Адраджэньня”, прысьвечаную падзеям 1988—1995 гадоў. Прэмію ПЭН-цэнтру імя Францішка Багушэвіча атрымаў пісьменьнік Леанід Маракоў за шматгадовую працу „Рэпрэсаваныя літаратары, навукоўцы, работнікі асьветы, грамадзкія і культурныя дзеячы Беларусі”.

Дэпутат Вярхоўнага Савету Беларусі 12-га скліканьня ад апазыцыі БНФ, а цяпер супрацоўнік Радыё Свабода Сяргей Навумчык ня змог прыехаць на ўручэньне прэміі імя Алеся Адамовіча. Ягоны зварот да сябраў ПЭН-цэнтру зачытаў на паседжаньні дырэктар Беларускай службы Радыё Свабода Аляксандар Лукашук.

У гэты ж дзень (5 верасьня) прэмію Беларускага ПЭН-цэнтру імя Францішка Багушэвіча атрымаў пісьменьнік Леанід Маракоў. Атрымоўваючы ганаровы дыплём, спадар Маракоў кажа пра сваю новую кнігу:

(Маракоў): „Удалося адшукаць біяграфіі ўсіх расстраляных 29 кастрычніка 1937 году. Але самае галоўнае — удалося адшукаць звесткі пра тых,

хто расстрэльваў і катаваў дзеячаў культуры, калі ў адну ноч яны вынішчалі амаль усю інтэлектуальную эліту Беларусі”.

Ганна Соусь (радыё Свабода)

АПОВЯД ЧЫСТАГА СУМЛЕНЬНЯ

Кніга дэпутата Вярхоўнага Савету 12 – га скліканьня Сяргея Навумчыка „Сем гадоў Адраджэньня альбо фрагмэнты найноўшай беларускай гісторыі (1988-1995)”, якая выйшла нядаўна ў Варшаве (*Варшава – „Беларускія Ведамасьці”, Прага – „Človek v tísni”, 2006 г.*), захапляе з першай старонкі. Прачытаўшы яе, уражвае, з аднаго боку, як дакладна перададзена атмасфэра беларускага Адраджэньня, зь іншага – сам аповяд пра ахвярную працу Апазыцыі БНФ у Вярхоўным Савеце.

У тых, хто быў удзельнікам падзеяў ці падтрымліваў Апазыцыю БНФ у Вярхоўным Савеце на плошчы Незалежнасьці, кніга абуджае шмат асацыяцыяў – ўспамінаў і аднаўляе ў памяці ўздым і аптымизм 90-х.

Іншым, маладым, хто па ўзросту тады ня мог асэнсоўваць тэя гістарычныя перамены, кніга Сяргея Навумчыка раскрывае праўдзівыя падзеі нядаўняга часу. І гэта надзвычай важна, бо аднаўленьне незалежнасьці не „звалілася зь неба” (як хлусяць антыбеларускія прапагандысты), а было здабытае (ў выніку змаганьня пакаленьняў беларусаў і пры падтрымцы грамадства) неверагодна цяжкай, гераічнай і ахвярнай працай нешматлікай фракцыі фронтаўскіх дэпутатаў ў парлямэнце – авангардам сапраўднай беларускай эліты. Дзякуючы іх дзейнасьці, не абарвалася „нітка шчасьця”, пераемнасьць адраджэньня Беларускага духа ў пакаленьнях, і беларусы як народ не сыйшлі ў небыцьцё. А гэта цалкам магло стацца, каб не адбыўся Акт Незалежнасьці і Беларусь засталася б часткай імперскай Расеі. Менавіта гэтага дамагалася сваёй коснасьцю і саветызмам большасьць прамаскоўскага Вярхоўнага Савета БССР 12-га скліканьня.

Я памятаю гэтыя часы і атмасфэру тае пары, бо разам з авангардам беларускага грамадства таксама вырасталая з жыцьця і ўзмацнялася мая нацыянальная сьведамасьць.

Расказваючы, што папярэднічала парлямэнцкай дзейнасьці адраджэнцаў, Сяргей Навумчык піша пра разгон „Дзядоў-88”, „які меў шырокі розгалас” у грамадстве. І я памятаю, як гэта было, як (нібы сабак спусьцілі з ланцуга) „клеімілі позором” „неформалов” (гэта пра нас) ва ўсіх дзяржаўных СМІ (а іншых СМІ не было), як кожны дзень зьяўляўся шэраг артыкулаў-падманаў, як абзывалі нас „фашыстамі” ды іншымі абразлівымі словамі за нашу прагу свабоды і незалежнасьці ад страшнай імперыі, як нас запалохвалі і як мы вучыліся не баяцца.

„Пашырыліся патрабаваньні аб беларусізацыі”, – піша аўтар, які тады жыў у Віцебску. А я ўспамінаю пачатак 1990 года – тры дні мітынгаў у Менску, калі цалкам савецкі Вярхоўны Савет БССР 11-га скліканьня прымаў Закон аб мовах, як спрачаліся савецкія дэпутаты, як лямантаваў, ненавідзячы беларускую мову, лімітаваны „дэпутат БССР” артыст Менскага рускага тэатра Янкоўскі ды выступаў супраць адзінай дзяржаўнай беларускай мовы (фрагмэнты гэтага абмеркаваньня паказвалі ў „Навінах” на ТБ”), і як патрабаваў народ прыняць гэтага Закона.

У першы дзень абмеркаваньня Закона ў Вярхоўным Савеце ўся плошча Незалежнасьці (тады Леніна) па закліку Беларускага Народнага Фронту была запоўнена менчукамі. Мы патрабавалі, каб адзінай дзяржаўнай мовай стала беларуская мова.

Назаўтра дэпутацкія дэбаты працягваліся, і тысячы людзей зноў сабраліся ля Вярхоўнага Савета, выкрывалі лёзунгі і патрабаваньні. Мы былі ўсе разам, знаёммыя і незнаёмныя беларусы, мы адчулі сябе народам.

На трэці дзень абмеркаваньня нам афіцыйна дазволілі мітынг каля Дому палітасьветы, і тысячы менчукоў хлынулі туды. Людзі былі настроеныя на перамогу. Гэта радвала і ўздымала. Упершыню ў БССР тысячы людзей узяліся ў абарону беларускай мовы. Шмат хто зь іх гаварыў па-руску,

На прэзентацыі кнігі С. Навумчыка ў Нью-Ёрку. Зь лева на права: Сяргей Навумчык, Галіна Пазыняк, Антон Шукелойц.

але чыстая хваля Адраджэння ўскалыхнула ў беларусах тое, што 70 гадоў спала ў душах за саветамі.

С. Навумчык успамінае вясну 1990-га – выбары ў Вярхоўны Савет БССР і якія неверагодныя перашкоды стваралі савецкія ўлады кандыдатам ад Фронта. І я ўспамінаю, як у Менску Фронт аб'яднаў усіх вылучаных сваіх кандыдатаў у Вярхоўны і мясцовыя Саветы. У Фронце была наладжана вучоба кандыдатаў усіх узроўняў. Мы слухалі лекцыі спецыялістаў розных галінаў аб будучай дэпутацкай дзейнасці (эканоміка, гаспадарка, гісторыя, паліталёгія і г.д.). Такую ж „вучобу” правёў 2-3 разы і Райвыканкам Маскоўскага раёну Менска, на тэрыторыі якога я жыла і, як кандыдат у дэпутаты Гарсавета, прысутнічала на гэтых паседжаньнях.

Памятаю, як пасля заканчэння лекцыі мяне запрасіў у кабінет адзін чыноўнік райвыканкаму. „В доверительной беседе” ён паспрабаваў „расплюшчыць” мне вочы на некаторых дзеячоў у нашым адраджэнцкім руху. Ён гаварыў, што да нас „уліліся” гэбісты, называў вядомыя прозвішчы. „Ці ж гэта ваша кампанія?” – скончыў ён сваю „праработку”. Ды я не збіралася верыць ягонаму „шчыраму” голасу, хоць (час паказаў) КГБ, сапраўды, рабіў апэратыўныя крокі, каб ня даць узмацніцца Адраджэнню.

Але не гэбэ вырашаў тады лёс будучай незалежнай Беларусі. Яго вырашалі тады лепшыя беларускія дзеячы Апазыцыі БНФ у Вярхоўным Савеце, Беларускі народ і Беларуская адраджэнцкая плошча. Высілкі КГБ маглі прынесці пэўную канкрэтную шкоду, але паўплываць на народны ўздым яны не маглі.

Галоўная каштоўнасць кнігі Сяргея Навумчыка – расказ пра парламанцкую дзейнасць Апазыцыі БНФ. Гэты расповяд для нас вельмі істотны, бо зыходзіць з „першых вуснаў” сумленнага чалавека, які расказвае так, як было, абапіраючыся на стэнаграмы паседжаньняў Вярхоўнага Савету. Тут усё – праўда. Сяргей Навумчык раскрывае знутры характэрны працэс змаганьня з рэакцыйнай дэпутацкай большасцю, іх няздольнасць да нацыянальнай палітычнай дзейнасці, неразумныя паняццяў „суверэнітэт”, „геапалітычная сітуацыя”, „незалежнасць”, „нацыянальны інтарэсы”, паказвае іхнюю воўчую ўпартасць супраць беларускага Адраджэння і падтрымку рашэнняў у інтарэсах Масквы. Тыя, хто тады назіраў за дзейнасцю Апазыцыі БНФ праз СМІ, не маглі ведаць пра ўсе цяжкасці прыняцця гістарычных рашэнняў.

Апазыцыя БНФ вынесла на 2-ю сесію некалькі дзясяткаў заканадаўчых прапановаў і законапраектаў, піша аўтар. І зьнешне гэта ўспрымаецца як належнае. Але за гэтым сьціплым выказваньнем – бясонныя ночы, абмеркаваньні, ахвяраваньне ўласным асабістым жыццём на карысць Бацькаўшчыны. І такое цяжкае жыццё доўжылася амаль шэсць гадоў. За гэты час сябры Апазыцыі БНФ паступова станавіліся прафэсійнымі палітыкамі-змагарамі.

А напачатку гэта была неверагодна цяжкая праца першапраходцаў. Некалькі разоў я прысутнічала на абмеркаваньнях палітычных пытанняў у Апазыцыі БНФ (знаходзячыся ў Вярхоўным Савеце па агульнафронтаўскіх справах і як дэпутат Менгарсавета). Я насамрэч бачыла, як выпрацоўвалася палітычная тактыка ў працэсе абмеркавання пэўнай палітычнай праблемы. Дыскусія, аргументаваныя спрэчкі давалі магчымасць дэпутатам Апазыцыі БНФ разглядаць пытаньне з усіх бакоў і выпрацоўваць аптымальныя рашэнні. Прытым, што характэрна, усе шукалі правільнае дзеянне і дыскусавалі без амбіцыяў, агульная справа была над усім. Гаварылі канкрэтна, коротка і па тэме (быў рэгламант і калі хто адыходзіў ў бочныя разважанні, то старшыня тут жа выпраўляў становішча і ніхто ня крыўдзіўся) І ўжо калі прымалі рашэнне, яно абавязвала кожнага і ўсе яго трымаліся.

Але іхняя дэпутацкая праца тым не абмяжоўвалася. Гэта была яшчэ свайго роду і ў высокай ступені творчая дзейнасць, дзе трэба было арыентавацца ў сітуацыі непасрэдна ў Авальнай залі. Іхнія калектыўныя „экспромты” былі бліскучыя. Чытаючы пра абмеркаваньне закона аб адкліканні дэпутатаў, аб прыняцці Дэкларацыі аб суверэнітэце і інш., зноў перажываеш цяжкія моманты змаганьня. І ўзьнікае пачуццё найвышэйшага захаплення ад дасячэння і агульнага інтэлекту гераічнай Апазыцыі БНФ у Вярхоўным Савеце, ад апэратыўнасці іхняга мыслення, ад гнуткага валодання сітуацыяй.

Думаю, што парламантарам нават самых магутных дзяржаваў сьвету можна б было павучыцца ў беларускіх герояў – Апазыцыі БНФ у Вярхоўным Савеце. Настолькі яны былі актыўныя, наступальныя, самаахварныя, зьяднаныя і разумныя.

Думаю, што парламантарам нават самых магутных дзяржаваў сьвету можна б было павучыцца ў беларускіх герояў – Апазыцыі БНФ у Вярхоўным Савеце. Настолькі яны былі актыўныя, наступальныя, самаахварныя, зьяднаныя і разумныя.

Аўтар нагадвае нам, як цаной вялікіх намаганьняў ішоў працэс вяртаньня беларускасці, і які страшэнны націск праімперскіх сілаў (у якіх была і ўлада, і СМІ) прышлося стрымліваць адраджэнцам, успамінае і публікацыю ліста групы бацькоў з Рагачова. І я цалкам пацвярджаю праўду ягоных слоў.

У сталіцы Беларусі ўсе пытаньні адраджэння беларускасці дзіцячых устаноў курывала Камісія па адукацыі Менгарсавета, якая праводзіла пільны кантроль за гарадзкім Упраўленьнем адукацыі па бесперабойным пашырэнні беларускіх школаў у Менску. Нас (дэпутатаў Камісіі) цікавіла таксама, як да гэтага працэсу адносяцца бацькі навучэнцаў і настаўнікі. З усёй адказнасцю канстатую: перавод садкоў і школаў у статус беларускамоўных з боку настаўнікаў і бацькоў успрымаўся прыхільна – мы правялі сотні перамоваў і сустрэчаў і пераканаліся ў гэтым. А гэтак званыя „калектыўныя лісты” бацькоў і іншая праца „пятай калёны” – гэта справа шалёнай антыбеларушчыны, кіруючы цэнтар якой, зразумела, быў у Крамлі (а дакладней – на Лубянцы).

Але адраджэнцы „трымалі ўдар”. Сябры Камісіі Менгарсавета па адукацыі праводзілі сходы ва Упраўленьні транспарту Менска, у Маскоўскім РАУС, ва ўпраўленьні гандлю, у некаторых цэнтральных крамах. Мы выкарыстоўвалі любы шанец, каб увасобіць ідэі беларускай незалежнасці. Беларускія школы-садкі расьлі, як грыбы. Але усё, як піша С. Навумчык, „даводзілася „выбіваць”, бо кебічаўскае чынавенства моцна супраціўлялася адраджэнню беларускасці.

Узгадваючы пра падзеі тых часоў, аўтар часам дае характарыстыку некаторым вядомым ў беларускім грамадстве асобам з палітычнага пункту гледжаньня. Шмат добрых слоў сказана пра двух славутых беларусаў, якія адразу падтрымалі Фронт – Васіля Быкава і Рыгора Барадуліна. Цікавыя фрагменты адносна старшыні Камісіі па культуры і адукацыі Вярхоўнага Савета Ніла Гілевіча прымуслі і мяне ўспомніць выпадак з майго дэпутацкага жыцця.

У 1990 г. у Камісію па адукацыі Менгарсавета звярнуліся ініцыятары стварэння пры БДУ беларускага ліцэя з фізіка-матэматычным ухілам. Без ЦК КПБ вырашыць гэта тады было немагчыма. Мы са старшынёй камісіі Вольгай Кузьміч вырашылі звярнуцца да старшыні адпаведнай камісіі

Вярхоўнага Савета Ніла Гілевіча і папрасілі яго схадзіць разам з намі да сакратара ЦК КПБ Камае па пытаньні адкрыцця ліцэю.

Рэакцыя Н. С. Гілевіча была для нас зусім нечаканая. Ён катэгарычна і нават з абурэньнем адмовіўся ісьці з намі ў ЦК партыі, бо мы былі дэпутатамі Менскага Савета, а ён – Вярхоўнага. Ён лічыў сябе вышэйшым за нас. І таму з намі яму было як бы не з рукі, не тая субардынацыя. Мы аслупянелі ад такой (проста скажам, азіяцкай) лёгкі. Вось табе і агульны інтарэс, і „адданасьць ідэі”, вось табе і агульнае змаганьне за мову.

Мы выйшлі зь Вярхоўнага Савета расчараваныя, бо лічылі, што зараз галоўнае – беларушчына, а не нейкія там рэгаліі... Аднак яшчэ існаваў Савецкі Саюз і людзі, што спадзяваліся на камуністычную ўладу, паводзілі сябе па-савецку.

У грамадстве бытуе такая думка, што палітыкай (як, дарэчы, і педагогікай) можа займацца любы разумны чалавек. Практыка, аднак, паказвае, што гэта ня так. Можна быць добрым вучоным, пісьменьнікам, лекарам ці юрыстам, а ў палітыцы, дзе трэба кіравацца агульнанацыянальным інтарэсам, часам уласныя амбіцыі, прывязанасьць і абмежаванасьць моцна перашкаджаюць. (Тады, дарэчы, беларускі ліцэй пры БДУ з фізика-матэматычны ухілам мы адваівалі, але прайшоў час, і тыя, хто ўзначаліў ліцэй і біў сябе ў грудзі, што ён будзе беларускамоўным, здраділі нашаму змаганню і перайшлі на мову расейскую... Было і такое, на жаль.)

І яшчэ адна асоба, пра якую абсалютна праўдзіва гаворыць аўтар кнігі С. Навумчык – гэта Станіслаў Шушкевіч. Памятаю, як моцна, крок за крокам, ён расчароўваў усіх тых адраджэнцаў, хто на яго спачатку так спадзяваўся.

Калі ў 1989 г. пачалося вылучэньне кандыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР, увесь Фронт узмоцнена змагаўся за вылучэньне сваіх кандыдатаў. Але зарэгістраваць фронтаўцаў тады (па выбарчым законе СССР) не ўдалося, і Фронт заклікаў сваіх сяброў дапамагачь С.С. Шушкевічу (а Шушкевіч абавязаўся падтрымліваць беларускія адраджэнскія каштоўнасьці і фронтаўскія прынцыпы). Бяз гэтай нашай дапамогі С. Шушкевіч стаў двойчы дэпутатам (СССР і БССР) ня змог бы. Усю ягоную выбарчую кампанію падрыхтавалі і правялі фронтаўцы. Мы ж верылі яго словам аб адданасьці Беларусі. Я добра памятаю тыя змагарныя дні. Мы хадзілі па кватэрах, клеілі лістоўкі, агітавалі. Найбольш гэтыя выбарчыя кампаніі памятаюць мае ногі і ногі шматлікіх сяброў Фронту – колькі было выхаджана па раёнах, вуліцах, дварах і прыступках менскіх дамоў. Увесь Фронт агітаваў за Шушкевіча.

Потым, назіраючы сэсіі ВС па ТБ, я ня раз з горыччу шкадавала, што столькі сілаў аддала на змаганьне за С. Шушкевіча, так расчараваў нас гэты чалавек – шукальнік згоды (як ён сам вызначаў сваю пазыцыю), а на справе – ня моцны чалавек, высокая пасада якога аказалася яму не па плячу і прынесла так шмат прыкрасьцяў і няспраўджаных надзей адраджэнцам Беларусі. І зараз, чытаючы кнігу, гэтае пачуцьцё ўзьнікае зноў і зноў, ад старонкі да старонкі, бо у самых крытычныя моманты, дзе патрэбна была актыўная пазыцыя С. Шушкевіча, ён часта маладушнічаў, марудзіў, угінаўся і марнаваў нацыянальныя магчымасьці Беларусі.

Чытаючы старонкі, прысьвечаныя барацьбе Апазыцыі БНФ за вяртаньне Незалежнасьці, мы бачым, як цяжка здабывалася Незалежнасьць, як шмат што залежыла ад палітычнай інтуіцыі, рашучасьці і інтэлекту дэпутатаў-фронтаўцаў. Абмежаванасьць, коснасьць і цыннізм ворагаў беларушчыны ўраджаюць, хоць расказ ідзе стрымана. Бачым і антынезалежніцкую пазыцыю тых, хто сёньня выступае ў ролі „апазыцыі” і барацьбітоў, з рэжымам.

Дэбаты пра незалежнасьць на сесіі ВС. Ля мікрафона Сяргей Навумчык і Генадзь Майсееў.

Пацьвяджаецца старая праўда: прыгожа і востра здольны гаварыць шмат хто. Але за аднымі і тымі ж словамі можа стаяць супрацьлеглае: шчырасць і хітрасць. І каб адрозьніваць адно ад другога, у палітыцы, як нідзе, трэба ведаць, што гэта за чалавек, якая яго „гісторыя”, за што ён змагаўся ўчора, 5-10 гадоў таму і ці падтрымліваў ён нацыянальныя беларускія інтарэсы адкрыта, не хаваючыся пад лаву. Інакш мы рызыкуем быць моцна падманутымі.

Здраднікі беларушчыны былі раней, на жаль, ёсьць яны і сёньня. Але каб учарашні непрыяцель беларускіх інтарэсаў ператварыўся сёньня ў „змагара” за іх – гэта ўжо падазрона (хоць такое і здараецца ў гісторыі барацьбы). А менавіта дзейнасьць перакідчыкаў, пра якіх мы чытаем у кнізе С. Навумчыка, прывяла да сёньняшняга бездапаможнага стану. Памятаю трансляцыі па ТБ сэсіяў Вярхоўнага Савету позна ноччу, а 1-й-2-й гадзіне. Тады думалася: ну, здаецца, пазабіваў бы гэтых рэтраградаў, гэтую прадажную дэпутацкую большасьць. А сёньня гэтыя лябедзькі-калякіны прафануюць змаганьне і тлумяць Адраджэньне, начапіўшы маскі „апазыцыі”.

Кніга С. Навумчыка дапамагае аднавіць ў памяці шмат што. Напрыклад, як несур’ёзна ўспрымаўся тады дэпутат А. Лукашэнка ў Вярхоўным Савеце і ў адраджэнцкім грамадстве. Калі мы зьбіралі подпісы ля Галоўпаштамта за фронтаўскага кандыдата ў прэзыдэнты, каля нас заўсёды быў тлум народу. Людзі шчыра падпісваліся. І да нас як правіла „прымазваліся” 2-3 зборшчыкі за Лукашэнку. Мы са здзіўленьнем глядзелі ў іх бок, (да іх падыходзілі людзі неахвотна і мала) і не маглі надзівіцца, як яны могуць сур’ёзна займацца гэткай беспэрспектыўнай справай. Што Лукашэнка, мякка кажучы, „ня цягне” на прэзыдэнта – для нас было настолькі відавочна, што мы толькі ўсьміхаліся... І гісторыя навучыла нас, што ў адказныя часы барацьбы трэба ставіцца вельмі сур’ёзна да праціўнікаў, да ўсіх праяваў гэтай барацьбы і ня ськідваць з рахунку нават самыя на першы погляд бязглуздыя „праекты” супернікаў.

Кніга С. Навумчыка выдатна ілюструе, што палітыку можна і патрэбна рабіць чыстымі рукамі, і пісаць пра яе таксама – праўдзіва, так, як было. Для гэтага неабходна толькі мець чыстае сумленьне, шчырае сэрца беларуса і журналісцкі талент, як у Сяргея Навумчыка.

Добра відаць, што пераацаніць унікальны палітычны подзьвіг дэпутатаў парламанцкай Апазыцыі БНФ немагчыма. Яны сыгралі вызначальную ролю ў аднаўленьні незалежнасьці Беларусі. Мінае час, настала цяжкая пара, некаторыя зь іх адыйшлі ад актыўнага змаганьня, некаторыя ўжо адыйшлі з жыцця... Але за тое, што яны рабілі і зрабілі тады, у 90-х, – за гэта ім усім нізкі паклон і пажаданьне быць годнымі самых сябе й надалей.

Галіна Пазыняк

2006 г.

АДКАЗНАСЬЦЬ І САЛІДАРНАСЬЦЬ

Нядаўна ў адной з дыскусіяў у Інтэрнэце, датычнай публікацыі ў АРХЭ матэрыялаў пра зьбіцьцё ў залі парламанту дэпутатаў Апазыцыі БНФ у Вярхоўным Савеце 12-га скліканьня, Сяргей Навумчык выказаў такія меркаваньні:

«З самага пачатку мяне насыцярожыла просьба даць ацэнкі калегам па парламанцкай Апазыцыі. Асабістыя ацэнкі Пазьняку, Голубеву, Баршчэўскаму, Садоўскаму, Беленькаму, Папкову, Трусаву і іншым калегам па Апазыцыі БНФ лічу магчымым даваць толькі пасля таго, як у грамадзкай сьведомасьці гэтыя асобы зоймуць месца, належнае палітыкам, якія аднавілі Незалежнасьць дзяржавы, і якое падобныя пэрсоны звычайна займаюць у іншых краінах. Вось калі гэтыя асобы будуць палітычна кананізаваныя, калі зьявіцца на паштовых марках ці грашовых купюрах – тады можна будзе напісаць, хто мог занадта імпульсіўна паспрачацца, хто быў занадта патрабавальны, хто менш, хто мог выпіць лішнія сто грамаў і г.д. Ва ўсялякім разе, пакуль гэтыя людзі абліваюцца брудам і ў афіцыйным друку і ў неафіцыйным – ніхто не пачуе ад мяне ні слова адносна іх асабістых якасьцяў.»

Думкі, якія сфармуляваў Сяргей Навумчык – гэта вельмі правільная і разумная пазыцыя ў існуючых абставінах. Мы, дэпутаты Апазыцыі БНФ у Вярхоўным Савеце XII скліканьня, мусім памятаць пра сваю адказнасьць перад гісторыяй, адзін перад адным і перад справай, якая воляю лёсу стала галоўнай ў нашым жыцьці. Мы павінны разумець, што абплёўваньне, паніжэньне і затоптаньне нашай дзейнасьці ёсьць адна з прыярытэтных задачаў антыбеларускага рэжыму, якая робіцца (і будзе рабіцца) рознымі мэтадамі і рознымі людзьмі.

Ніхто лепш за нас ня ведае Лукашэнку і усю гэтую публіку з нашага Вярхоўнага Савета, якая служыць цяпер рэжыму ды прыкідваецца „дэмакратамі“. Ня будзем губляцца перад ціскам, словаблудзтвам, паніжэньнем і хлуснёй. Наша салідарнасьць, пачуцьцё абавязку і ўсьведамленьне сваёй ролі павінна быць вышэй. Кожны рэжым мае свой канец. Скончыцца русіфікацыя і цэпрашалства, вернецца павага і справядлівасьць. І нішто добрае, сьветлае, справядлівае не загіне.

Зянон Пазьняк

30 верасьня 2006 г.

„ЦІХА-ЦІХА ПАГУЛЯЕМ”

25 жніўня, у Дзень Аднаўленьня Незалежнасьці Беларусі, у Менску на балодзе „Бангалор” адбыўся канцэрт рок-гуртоў. Перад канцэртамі выступоўцы папярэдзілі моладзь каб не ўздымалі беларускія бел-чырвона-белыя сьцягі, бо міліцыянты могуць спыніць канцэрт (рок жа, відаць, важнейшы чым сьцяг).

Як гэта ўсё па-рабску! Нікаму чамусьці ў галаву не прыходзіць, што артысты не нясуць адказнасьці за глядачоў, нават калі міліцыя гэтакім нікчэмным чынам хоча ўзяць іх у закладнікі. Прапануюць ў Дзень Незалежнасьці не змагацца за годнасьць, за сьцяг, а слухаць іхны „рок”. (Хаця, каму патрэбны той „рок” без нацыянальнага сьцяга? Гэта ўжо не рок.) Прапануюць выцірацца, калі плююць у твар. Як гэта ўсё знаёма ў нашчадкаў савецкай мэнтальнасьці. Добра яшчэ, што знайшлося некалькі хлопцаў і дзяўчат, што не паслухаліся мудрых пяхукуроў і ўзьнялі наш Беларускі Бел-Чырвона-Белы Сьцяг.

Мірон М.

ВУЧЫМСЯ Ў ЭСТОНЦАЎ

Згадваю, як недзе на пачатку 1980-х цэнтральнае (маскоўскае) тэлебачаньне рыхтавала вялікую праграму да Дня савецкай канстытуцыі. Такая імпрэза ладзілася штогод. У Маскву зьбіралі дыктараў і

артыстаў з усіх пятнаццаці рэспублік. Гэтая шматгадовая цыклявая праграма называлася „Широка страна моя родная”.

Вельмі адбілася ў памяці самая першая паездка на тую цыклявую імпрэзу. Паказваюць мне ў Астанкінскай студыі сцэнар. Вядоўцы павінны чытаць вершы нацыянальных паэтаў у перакладзе на расейскую мову. І вось рэпэтыцыя. Эстонская дыктарка Аліс Тальвік дэклamuе верш, які заканчваецца радком „Эстония – советская страна”. І раптам у яе вырываецца: – Эстония – моя страна! З націскам на слоўце „моя”. З апаратнай – лямант! Рэдактары, рэжысэр па гучнай сувязі тлумачаць, што такіх памылак рабіць нельга: гэта не твая, а савецкая краіна! Аліс нібыта ўсё разумее. На наступнай рэпэтыцыі кажа, як належыць. І вось – эфір. Даходзіць чарга да Аліс. Перад апошнім радком верша яна набірае як мага болей паветра і выдыхае: – Эстония – моя страна! Так і прагучала на ўвесь Савецкі Саюз. Эфір жа быў жывы. Для мяне гэта стала прыкладам патрыятызму, падказала, як трэба адстойваць сваё, нацыянальнае.

Зінаіда Бандарэнка

23 жніўня 2006, паводле радыё Свабода

ЧАРГОВЫ АНТЫБЕЛАРУСКІ ДАКУМАНТ

Міністэрства акупацыйнай адукацыі падрыхтавала рашэньне пра перавод выкладаньня беларускай гісторыі на расейскую мову. Ад пачатку 1990-х незалежна ад мовы навучаньня школы прадмет „Гісторыя Беларусі” выкладаўся толькі па-беларуску. Пазнаёміцца з праектам дакумэнту можна было ў „Настаўніцкай газэце”, але атрымаць камэнтар ад непасрэднага выканаўцы распрацоўкі можна будзе бліжэй да верасьня. Адказная за дакумэнт чыноўніца міністэрства Надзея Ганошчанка пайшла ў адпачынак. Тым часам у школах мала хто ведае пра пляны па пераводу «часткі» (зважай!) выкладаньня гісторыі Беларусі на расейскую мову. Напрыклад, дырэктарка менскай гімназіі нумар 23 Ніна Нікіціна папросту не паверыла такой інфармацыі: (Нікіціна:) „Абсурд роду чалавечага! (Гутарка вядзецца пра тое, што гэта і далей будзе пашырацца), бо гісторыю сваёй дзяржавы трэба вучыць на сваёй мове”.

P.S. У верасьні выявілася, што „абсурд чалавечага розуму” зацьверджаны і дзейнічае.

(паводле Радыё «Свабода»)

У НАСЕЛЬНІЦТВА ПРАБЛЕМАЎ НЯМА

Якая галоўная праблема стаіць перад школай у Беларусі? Гэтае пытаньне напярэдадні новага навучальнага году карэспандэнтка радыё Свабода задавала людзям на вуліцах Менску.

Адказы былі розныя, то матэматыка дрэнна выкладаецца, то вершыкаў па-руску мала задаюць. Ніхто (!) ні адзін чалавек не сказаў апытальшчыку, што няма беларускай школы.

Цемры, якая прышла да ўлады, спатрэбілася менш чым дванаццаць год каб пачаўся кашмарны сон.

Т. Ракса

ВЕЛЬМІ ТРЫВОЖНАЯ ІНФАРМАЦЫЯ

На пачатку лета прамаскоўскі рэжым выступіў з чарговай творчай ініцыятывай. Сотні турыстычных фірмаў і фірмачак РБ атрымалі загад „разьвіваць унутраны турызм для замежнікаў”. Шклоўцы вызначылі нават дапушчальныя прапорцыі. Цяпер, каб не адабралі ліцэнзію, турфірма

павінна прывезці ў Беларусь ня менш як 20% замежных турыстаў ад колькасці беларускіх грамадзянаў, вывезеных на экскурсіі і адпачынак за мяжу.

Задача аказалася надзвычай цяжкай. Арганізаваная Масквой і яе шкоўскімі марыянеткамі ізаляцыя Беларусі ад навакольнага сьвету даўно ўжо даецца ў знакі нашай краіне. Пустыя вакзалы, аэрапорты, гатэлі, турыстычныя і культурніцкія зоны – вось тыповая карціна нашай туріндустрыі. Пра Беларусь, пра нашу культуру і гісторыю практычна ня ведаюць у сьвеце, бо ў сьвеце нас прадстаўляе варажыя Беларусі лубянская „дыпляматыя”. Узьвінчаныя кошты „для інастранных” у гатэлях, тулізм ін’язуўскай абслугі таксама не спрыяюць актыўнасьці замежных турыстаў.

І што ж вы думаеце, турфірмы РБ выйсьце знайшлі. Беларусь на вачах становіцца другім Тайландам. Ня ў сэнсе тысячаў залатых пагад і белых сланоў. А ў зусім іншым сэнсе. Цяпер турапэратары разгарнулі рэкламную і практычную кампанію па арганізацыі масавага „сэкстурызму” у Беларусі, іншымі словамі масавай прастытуцыі. Нягоднікі ператвараюць Беларусь у сусьветны публічны дом. Да нас прылятаюць цэлыя самалёты кліентаў з Італіі, Нямеччыны, Францыі і іншых краінаў. Кліентаў прывабліваюць „высокакваліфікаванай інтымнай абслугай” і „нізкімі коштамі”. Пра кліентаў дбаюць сэксурапэратары. Тлумачаць ім, што трэба карыстацца толькі дзяўчынамі ў гатэлях (яны пад кантролем), а не на вулічнай панэлі. Ахоўваюць кліентаў і іхны „кайф”. „Дело пошло...” – бадзёра рапартуюць турфірмы гаспадарам нашай краіны. Дэмаралізацыя беларускай моладзі пастаўлена на канвэер.

Аднак, арганізатары і натхняльнікі прастытуцыі павінны ведаць аб судовай адказнасьці за свае дзеянні, якая настане пасля краху прамаскоўскага рэжыму. Цяпер жа трэба супраціўляцца гэтаму зьнішчэньню народа *ўсімі сродкамі і любымі мэтамі*. Трэба памятаць, што беларуская нацыя жыцьцёва трымаецца цяпер на жанчынах. Разбэшчваньне жанчын побач з павальным п’янствам мужчын прывядзе да таго, што народ ужо не падымецца. Перафразуючы Карнілава, руская брыдота зробіць больш чым рускі наган і рускі ГУЛАГ.

Янка Базыль

„ПАТРЭБНА НАЦЫЯНАЛЬНАЯ АСЬВЕТА І ЎЗМАЦНЕНЬНЕ БЕЛАРУСКАЙ СІЛЫ”:

(Выступ на ліпеньскім Сойме БНФ)

Мы спадзяемся на перамены і стараемся набліжаць той час, калі разваліцца гэты антыбеларускі рэжым на Беларусі і зыйдзе ў нябыт. Тым часам мы павінны тлумачыць сябрам нашай партыі Фронту і прыхільнікам Адраджэньня, што ў выніку пераменаў і ў выніку ўпадку рэжыму Лукашэнкі да ўлады ў Беларусі могуць прыйсьці зноў антыбеларускія групы.

Такое становішча, як вы ведаеце, склалася пасля 1999 года, калі ў выніку сумеснай расейска-нямецкай палітыкі (супрацоўніцтва КГБ і нямецкай разведкі – Ганс Вік) быў расколаны Беларускі Народны Фронт і арганізавана новая ненацыянальная неадраджэнская „апазыцыя”, кіруемая з Брусэлю і Масквы і выстаўленая як „альтэрнатыва рэжыму”.

Масква, скарыстаўшы палітыку і фінансы Захаду, стварыла сабе бяспройгрышны варыянт уплыву на беларускую палітыку і магчымасьць зноў аднавіць сваю ўладу ў Беларусі пасля нейкага неспрадачнага (ці наадварот – падрыхтаванага) краху прамаскоўскага рэжыму Лукашэнкі.

Па вялікаму кошту, гэтая зьява, створаная Вікам і кампаніяй, ня ёсьць апазыцыяй, але зьяўляецца своеасаблівым аплочваемым лобі чужой палітыкі. Адсюль і характэрная (паказушная) манера захаваньня і адсутнасьць дэкліруемых палітычных вынікаў.

Мушу заўважыць, што дзейнасьць гэтай „апазыцыі” ня ёсьць цалкам адназначнай, дзякуючы ўцягваньню ў яе мерапрыемствы розных людзей. Але фактычна яна выконвае (зьнешне парадаксальным чынам) ахоўніцкую

функцыю рэжыму Лукашэнкі. Найбольш значныя і шкодныя яе дзеянні – гэта спрыяньне „элегантнай перамозе” Лукашэнкі на прэзыдэнцкіх выбарах у 2001 годзе шляхам выстаўленьня і падтрымкі заведама нікчэмнай кандыдатуры камуністычнага намэнклятуршчыка У. Ганчарыка, потым удзел у незаконным рэфэрэндуме аб трэцім тэрміне Лукашэнкі ў 2004 годзе і фактычнае спрыяньне яго вынікам. Нарэшце сёлетнія незаконныя выбары прэзыдэнта, калі лобі („апазыцыя”) выконвала маскоўскую канцэпцыю „двух апазыцыйных лідэраў” і рэжыму „абмежавальнай планкі”. Канцэпцыя (група Г. Паўлоўскага) прынесла добры вынік для Крамля – Лукашэнка захаваў прэзыдэнцтва і ўладу і адначасна скампрамэтаваў сябе фальсіфікацыяй, пахіснуў сваё становішча, стаў больш залежным ад Масквы. Цікава, што „лідэры” (Мілінкевіч, Казулін) выканалі ўсё (усе ўстаноўкі) да драбніц. Тым ня менш былі моманты, калі сітуацыя магла выйсьці з-пад тэхналягічнага кантролю. Гэта было належным чынам ацэнена ў Маскве і ў выніку прынята новая рэкамендацыя для рэжыму (той жа групай) – ліквідаваць нацыянальную грамадзянскую супольнасьць у Беларусі. Мы бачым, як пачалася інтэнсіфікацыя гэтага працэсу. Тут найбольш разбуральным і цалкам варварскім ударам зьяўляецца зьнішчэньне Саюзу пісьменьнікаў, ягонага архіву і біблітэкі, а таксама ліквідацыя рэдакцыі Беларускай Нацыянальнай Энцыклапедыі. Гэта тыповы і агрэсіўны этнацыд, які нават не стараюцца замаскаваць.

Вяртаючыся да апазыцыйнага лобі ў апошняй кампаніі, зазначу, што рэжым дапусьціўся некалькіх памылак. Магчымасьць перакуліць рэжым (ці калі не перакуліць, то сьпіхнуць яго на край бездані) была двойчы: 19-га і 25-га сакавіка. Але абодва разы спраўна спрацавалі „два лідэры”, якія „абнізілі планку” дакладна па тэхналёгіі. 19-га Мілінкевіч зьвёў дзесяткі тысячаў людзей з Цэнтральнай плошчы на Круглую плошчу „да вачнага агню” (гэта трэба ж было дадумацца), а 25-га яны абодва пры дапамозе рознай гэбўскай драбязы, якая крычала „нет вражде”, зьявілі народ з Цэнтральнай плошчы ў цесны сквер імя Янкі Купалы. Потым Казулін павёў людзей яшчэ далей на вул. Акрэсьціна „падтрымаць арыштаваных”. І не было каму спыніць гэты абсурд. Так былі ліквідаваныя магчымасьці супольных дзеяньняў у патрэбным месцы. (Мой заклік да Плошчы праз Інтэрнэт – гэта быў ужо крык сьмагнучага ў пустыні). Спробы „двух лідэраў” зьвесці прэч беларускую змагарную моладзь з намётавага лягеру на плошчы Каліноўскага ім, аднак, не ўдалася. Але, як пісаў журналіст Ігар Карней, у выніку такіх паводзінаў „23 сакавіка група моладзі самахоць пакінула лягер. Такім чынам яны выказалі сваё стаўленьне да пасіўнасьці апазыцыйных кандыдатаў на прэзыдэнта – А. Мілінкевіча і А. Казуліна. Моладзь тлумачыла: зь першых кантактаў з гэтымі палітыкамі стала зразумела, што тыя не гатовыя да радыкальных крокаў і не ўяўляюць, куды і як скіраваць энэргію пратэсту. Адсутнасьць рэальных прапаноў з боку дэмакратычных „лідэраў” агаломшыла некаторых жыхароў намётавага лягеру” (радыё „Свабода”, 24 чэрвеня 2006 г.).

Цікава прасачыць далейшыя выказваньні Мілінкевіча, дзе ён (магчыма сам таго не ўсьведамляючы) фактычна закладвае маскоўскіх палітэхнолягаў. 30 і 31 траўня, напрыклад, тэлеканал „Эўраньюс” штогадзіну круціў інтэрв’ю зь Мілінкевічам, які наведваў яго расейскую рэдакцыю. „Наша кааліцыя імкнулася стрымаць вулічныя пратэсты пасля выбараў, – сказаў Мілінкевіч. – Для нас ня гэта ёсьць галоўным, а галоўнае – гэта справядлівыя выбары”. (Зазначым, што справядлівыя выбары ва ўмовах дыктатуры ў прынцыпе немагчымыя і гэта агульнавядомая праўда.)

Тым часам тэхналёгія „двух лідэраў” і „планкі” працягваецца далей (гл. „Беларускія Ведамасьці” №2 (56) за гэты год, стар. 8, артыкул „Чужая палітыка”). З гэтага гледзішча часам цікава пачытаць ў Сеціве шчырасьці агентуры. Напрыклад: „Для Козуліна главное – перетерпеть. Он выйдет к концу 2007 – началу 2008 года, как раз в тот момент, когда власть Лукашенко начнёт стремительно рушиться. Тогда он и возглавит при помощи, например, России демократическую революцию. Но пока Козулин в тюрьме, лидер один – Милинкевич. Это технологически верно. Цели ясны, структура управления сформирована” (П. Шарамет).

Думачкі і стыль зразумела адкуль. Гэтая публічка, вядома, не прафэсіяналы (не Няўзораў і не Дарэнка і нават не Кісялёў), але яна добра даказвае

адну парадаксальную ісьціну аб карысьці балбатуноў у палітыцы, асабліва калі яны ў стане ворага.

Аднак вынішчэньне беларускай нацыі плянуюць разумныя і адукаваныя ворагі, а выконваюць цэпра і нягоднікі. Перш за ўсё мы павінны выразна разумець якраз гэтыя пляны, сістэму, прычыны, што і чаму робіцца, а потым ужо рэагаваць на дзеянні.

Іншая справа, што ў асяроддзі апазыцыйнага лобі ёсьць пэўная частка людзей, якая шчыра шукае вольнай незалежнай Беларусі і беларускіх лідэраў (паколькі Фронт інфармацыйна ізаляваны). Парадоксы гэтага сьляпога шуканьня прыводзяць да таго, што некаторыя патрыёты гатовыя былі пайсьці на тое што за русафілам Казуліным ці безьдэйным Мілінкевічам, але нават за рускім генэралам Фраловым, не зважаючы на ўсе клясічныя асаблівасьці савецкага генэральскага інтэлекту.

Наяўнасьць такіх людзей у апазыцыйным лобі трэба ўлічваць, але ня мець ілюзіяў. Большы вынік будзе мець агульнае нацыянальнае асьветніцтва. Але рашучы паварот зробіць толькі ўзмацненьне і дамінаваньне магутнай нацыянальна-дэмакратычнай адраджэнскай сілы.

З гэтага вынікае, што нам ня трэба марнаваць час на палітычнае змаганьне з падстаўной апазыцыяй. Гэта не наша задача. (Масква толькі парадавалася б). Акрамя таго, гэта бяссэнсоўна. Бо ў іх не палітычная, а выгадніцкая прырода. Наша задача – раскрываць і паказваць грамадзтву палітычную сутнасьць падстаўной апазыцыі і выгадніцкі зьмест яе імітацыі, чаму адсутнічаюць вынікі і рэальнае змаганьне і г.д.

Але галоўны кшталт нашай дзейнасьці цяпер – нацыянальна-дэмакратычная асьвета беларускіх людзей, ідэйна-палітычнае, арганізацыйнае і кадравае ўзмацненьне нашай партыйнай і ў цэлым адраджэнскай сілы.

Тым часам расейцы напралом хочуць увесці свой рубель на Беларусь, пры гэтым рыхтуюць зрабіць гэта праз прыняцьце так звананага „канстытуцыйнага акту” на рэфэрэндуме.

Незаконны рэфэрэндум зноў, відаць, захочуць сумясыціць з выбарамі ў мясцовыя органы ўлады. Наша пазыцыя тут зразумелая і выразная. Нельга ўдзельнічаць у такіх выбарах і рэфэрэндуме. Але дзеянні нашы павінны быць актыўнымі: заклікаць людзей у дзень выбараў не галасаваць, а выйсьці на плошчы і вуліцы, каб актыўна засьведчыць свой няўдзел ў выбарах і кансалідаваць сілу супраць прамаскоўскага рэжыму на Беларусі.

Зянон ПАЗЬНЯК

9 ліпеня 2006 г.

ГІСТАРЫЧНЫ ПРЫКЛАД ЗМАГАНЬНЯ

2 жніўня 2006 г. Нарвэжская газета “Aftenposten” друкуе артыкул прысьвечаны ўгодкам пачатку глыбокага крызісу Брытанскай імпэрыі. 50 гадоў таму, ў жніўні 1956 г. прэзыдэнт Эгіпту Гамаль Абдэль Насэр абвясціў аб

нацыяналізацыі Суэцкага каналу (пабудаванага ў 1869 г. ангельцамі і французамі, якія валодалі ім нягледзячы на дзяржаўную незалежнасьць Эгіпту). У адказ Брытанія, Францыя і Ізраіль у лістападзе 1956 г. пачалі ваенную інтэрвэнцыю супраць Эгіпту. Але ЗША не падтрымалі нэакаляніялісцкую апэрацыю сваіх хаўруснікаў, заходнікі былі вымушаны пагадзіцца з паразай і адступленьнем. Брытанія канчаткова згубіла свае ўплывы на Бліжнім Усходзе, дзе гаспадарыла на працягу паўтара стагодзьдзяў. Яе сусьветная імпэрыя пачала сыпацца на вачах.

Наш камэнтар: Эгіпецкі народ абараніў сваю маёмасьць і дзяржаўную незалежнасьць, нягледзячы на тое, што эгіпецкая армія была значна слабей узброена і колькасна меншая за ворагаў. Але ўпэўненасьць у сваёй праўдзе і патрыятычны ўздэм былі настолькі магутнымі, што перамагчы эгіпцянаў ня здолелі нават эканамічна разьвітыя каляніялісты. Важным аспектам нацыянальнай абароны была таксама непакісна пазіцыя нацыянальнага лідэра Насэра, які не пабаяўся адказнасьці і мабілізаваў народ на барацьбу і перамогу. Брытанская імпэрыя, якая здавалася вечнай і непакіснай, атрымала апошні ўдар ад вызваленага народаў. Падобна на тое, што маскоўская імпэрыя (якая таксама некаму падаецца вечнай) пачне валіцца менавіта пасля правалу крамлёўскай каляніяльнай авантуры ў Беларусь. Аdbудзецца гэта, калі адраджэнская беларуская моладзь і актыўныя патрыёты Бацькаўшчыны стануць ў авангардзе барацьбы за вызваленьне Айчыны ад захопнікаў і прамаскоўскай хунты. А ўзначаліць вызваленьне сапраўдны нацыянальны лідэр, а не падстаўныя імітатары.

Юрка Марозаў

Менск, сакавік 2006 г. Антыбеларускі рэжым

З Б М Е С Т

1. Зянон Пазьняк. Альтэрнатывай рэжыму ёсьць змаганьне	1
2. Не галасаваць для дыктатуры, а аднацца за Беларусь	2
3. Сяргей Навумчык. Аднаўленьне незалежнасьці ў жніўні 91-га: хроніка падзеяў	3
4. Сяргей Навумчык. З. Пазьняк: „Мы павінны гэты сыцяг і гэрт берагчы як сывятое.”	3
5. Зянон Пазьняк. Каб перамагчы антыбеларускі рэжым, трэба стварыць беларускую нацыянальную сілу	4
6. Валеры Буйвал. Сьвятая Ворша	5
7. Зянон Пазьняк. Незалежнасьць і нацыянальная асьвета	7
8. Валеры Буйвал. Пакт супраць Беларусі	8
9. Янка Базыль. Чарговае прызнаньне Віка	8
10. Зянон Пазьняк. Канфлікт на маскоўскай дарозе	9
11. Беларусы на чорнай працы ў Расеі	10
12. „Яны адпомсьцяць за ўсіх пакутнікаў.”	10
13. Прэзэнтацыя кнігі Сяргея Навумчыка	10
14. Ганна Соусь. Прэміі ПЭН-цэнтру Сяргею Навумчыку і Леаніду Маракву	11
15. Галіна Пазьняк. Аповяд чыстага сумленьня	11
16. Зянон Пазьняк. Адказнасьць і салідарнасьць	14
17. Мірон М. „Ціха – ціха пагуляем”	14
18. Зінаіда Бандарэнка. Вучымся ў эстонцаў	14
19. Чарговы антыбеларускі дакумант	14
20. Т. Ракса. У насельніцтва праблемаў няма	14
21. Янка Базыль. Вельмі трывожная інфармацыя	14
22. Зянон Пазьняк. „Патрэбна нацыянальная асьвета і ўзмацненьне беларускай сілы.”	15
23. Юрка Марозаў. Гістарычны прыклад змаганьня	16

Нумар аддрукаваны пры падтрымцы беларускай фундацыі імя Рамуальда Траўгута.

Беларускія Ведамасьці

Беларускае выданьне

У супрацоўніцтве зь Беларускім Выдавецкім Таварыствам ў Амэрыцы

Рэдакцыя: Зянон Пазьняк, Галіна Палачаніна

Адрас рэдакцыі: 02-017 Warszawa, Al. Jerozolimskie 125/127

тэл./факс: (+48 22) 628 76 73